

3/2024

NEJVYŠŠÍ SOUD
ODDĚLENÍ ANALYTIKY
A SROVNÁVACÍHO PRÁVA

BULLETIN

Pravidelný přehled právních novinek se zaměřením na rozhodovací praxi Soudního dvora Evropské unie, Evropského soudu pro lidská práva a zahraničních nejvyšších soudů.

ODDĚLENÍ

Oddělení analytiky a srovnávacího práva Nejvyššího soudu poskytuje odbornou poradenskou činnost pro soudce Nejvyššího soudu, jakož i pro soudce soudů nižších stupňů, v oblasti evropského práva.

SLOŽENÍ

Lívía Ivánková
livia.ivankova@nsoud.cz

David Anděl
david.andel@nsoud.cz

Jan Bena
jan.bena@nsoud.cz

Anna Čermáková
anna.cermakova@nsoud.cz

Žofie Čermáková
zofie.cermakova@nsoud.cz

Patrik Provazník
patrik.provaznik@nsoud.cz

Jana Zápotocká
jana.zapotocka@nsoud.cz

KONTAKT

 Oddělení analytiky a srovnávacího práva
Nejvyšší soud

 Burešova 20
657 37 Brno

 +420 541 593 480

 international@nsoud.cz

 www.nsoud.cz

SOCIAL

BULLETIN

**PŘÍPUSTNOST NEZÁKONNĚ ZÍSKANÝCH ZPRÁV ANOM
JAKO DŮKAZU V TRESTNÍM ŘÍZENÍ**
FINSKO (STR.6)

KLAMAVOST POJMU „KLIMATICKY NEUTRÁLNÍ“
NĚMECKO (STR. 8)

**OSOBNÍ PREFERENCE NEVYLÉČITELNĚ NEMOCNÝCH
NEOPRAVNŮJÍ POŽADOVAT ALTERNATIVNÍ ŘEŠENÍ**
DÁNIEL KARSAI (STR. 12)

**NAMÍTANÁ PODJATOST SOUDCE Z DŮVODU RODINNÝCH
VAZEB JEHO ASISTENTKY K PRÁVNÍMU
ZÁSTUPCI ŽALOVANÉ SPOLEČNOSTI**
TSULUKIDZE A RUSULASHVILI (STR. 15)

**MEZINÁRODNÍ PRVEK A MÍSTNÍ PŘÍSLUŠNOST
U SPOTŘEBITELSKÝCH SMLUV V REŽIMU
NAŘÍZENÍ BRUSEL I BIS**
J. X. (STR. 19)

**PODMÍNKY VÝKONU ZATÝKACÍHO ROZKAZU VYDANÉHO
SPOJENÝM KRÁLOVSTVÍM V EVROPSKÉ UNII**
M. A. [ALCHASTER] (STR. 20)

ÚVODNÍK

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

přinášíme Vám letošní podzimní číslo Bulletinu oddělení analytiky a srovnávacího práva Nejvyššího soudu. Jako obvykle se nejprve ve stručnosti zaměřujeme na novinky v aktuálním vydání Výběru rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva pro justiční praxi a nově zveřejněné anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva proti České republice v databázi Mezi–soudy. Dále se již můžete těšit na anotace zajímavých rozhodnutí vybraných evropských vnitrostátních soudů, Evropského soudu pro lidská práva, jakož i Soudního dvora Evropské unie.

Z rozhodnutí vnitrostátních soudů by Vás mohl zaujmout např. rozsudek finského Nejvyššího soudu, ve kterém se zabýval otázkou přípustnosti důkazů v trestním řízení, které byly na území Finska nezákonně opatřeny americkým Federálním úřadem pro vyšetřování. Dospěl přitom k závěru, že ačkoliv způsob jejich pořízení představoval zásah do práv garantovaných Úmluvou i finskou ústavou, toto samo o sobě nepřipustnost těchto důkazů nezpůsobí. Německý Spolkový soudní dvůr se pak zaměřil na problematiku klamavosti pojmu „klimaticky neutrální“ v reklamě výrobce gumových medvídků, kde tvrzená neutralita nespočívala v redukci CO₂ v rámci výrobního procesu, ale jen v podporování kompenzačních opatření ve spolupráci s „klimatickým partnerem“. Spolkový soudní dvůr konstatoval, že při použití termínu „klimaticky neutrální“ v reklamě je nezbytné vysvětlení, neboť snížení a kompenzace emisí CO₂ nejsou rovnocennými opatřeními pro dosažení klimatické neutrality.

Zajímavá témata se nevyhýbala ani Evropskému soudu pro lidská práva. Ve věci Dániel Karsai proti Maďarsku se zaměřil na to, zda osobní preference nevléčitelně nemocných opravňují požadovat alternativní řešení v podobě lékařsky asistované smrti. Rozhodl přitom, že vnitrostátní právní úprava, která stěžovateli tuto asistovanou smrt neumožňovala, porušení jeho práva na respektování soukromého života nepředstavovala. Ve věci Tsulukidze a Rusulashvili proti Gruzii posuzoval namítanou podjatost soudce z důvodu rodinných vazeb jeho asistentky k právnímu zástupci žalované společnosti. Shledal přitom, že v rámci objektivního testu nestrannosti stěžovatelé prokázali existenci dojmu podjatosti podloženého doložitelnými skutečnostmi, a k porušení Úmluvy došlo.

Podnětnými rozsudky nešetřil ani Soudní dvůr Evropské unie. Ve věci J. X. posuzoval mezinárodní prvek a místní příslušnost u spotřebitelských smluv v režimu nařízení Brusel I bis. Konstatoval mimo jiné, že smlouva uzavřená mezi stranami s bydlištěm v témže členském státě, jejíž plnění má proběhnout buď v jiném členském státě, nebo ve třetí zemi, vyvolává otázky ohledně soudní příslušnosti. Tím je splněna podmínka existence mezinárodního prvku potřebného pro aplikaci nařízení Brusel I bis. V rozsudku velkého senátu ve věci M. A. [Alchaster] se pak zabýval podmínkami výkonu zatýkacího rozkazu vydaného Spojeným královstvím v Evropské unii. Zde zejména upřesnil, že v případě předání osoby pro účely trestního řízení musí vykonávající justiční orgán provést posouzení přítomnosti nebezpečí porušení zásady zákonnosti trestů dle čl. 49 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie, pokud je takové nebezpečí touto osobou namítáno. Tuto povinnost stanovil za situace, kdy již bylo vyloučeno nebezpečí porušení zákazu trestu bez zákona podle čl. 7 Úmluvy na základě obecných záruk dodržování této Úmluvy.

Příjemné čtení Vám přeje redakce Bulletinu.

V případě zájmu o pravidelné zasílání našeho Bulletinu se na nás můžete obrátit prostřednictvím e-mailu international@nsoud.cz.

Informace o ochraně osobních údajů naleznete na stránkách **Nejvyššího soudu**.

OBSAH

VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI	... 4
--	-------

ROZSUDKY EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PROTI ČESKÉ REPUBLICE	... 5
---	-------

JUDIKATURA EVROPSKÝCH VRCHOLNÝCH SOUDŮ

Finsko: <i>Připustnost nezákonně získaných zpráv ANOM jako důkazu v trestním řízení</i>	... 6
---	-------

Německo: <i>Klamavost pojmu „klimaticky neutrální“</i>	... 8
--	-------

Rakousko: <i>Nutnost zabezpečení identifikovatelného rizikového místa na poutových atrakcích</i>	... 9
--	-------

JUDIKATURA EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

Hanovs: <i>Opomenutí zohlednit homofobní motivaci pachatele při posuzování trestnosti činu</i>	... 11
--	--------

Dániel Karsai: <i>Osobní preference nevyčísitelně nemocných neoprávnějí požadovat alternativní řešení</i>	... 12
---	--------

M. A. a ostatní: <i>Zavedením plošného trestněprávního zájmu nákupu sexuálních služeb nebyla porušena Úmluva</i>	... 13
--	--------

Tsulukidze a Rusulashvili: <i>Namítaná podjatost soudce z důvodu rodinných vazeb jeho asistentky k právnímu zástupci žalované společnosti</i>	... 15
---	--------

JUDIKATURA SOUDNÍHO DVORA EVROPSKÉ UNIE

E. N. I., Y. K. I.: <i>Posouzení normy jako imperativního ustanovení ve smyslu čl. 16 nařízení Řím II</i>	... 18
---	--------

J. X.: <i>Mezinárodní prvek a místní příslušnost u spotřebitelských smluv v režimu nařízení Brusel I bis</i>	... 19
--	--------

M. A. [Alchaster]: <i>Podmínky výkonu zatýkacího rozkazu vydaného Spojeným královstvím v Evropské unii</i>	... 20
--	--------

MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt: <i>Výklad čl. 7 odst. 2 Brusel I bis v kontextu možnosti mateřské společnosti žalovat v místě svého sídla škody, které utrpěly její dceřiné společnosti</i>	... 22
--	--------

VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI

Na konci srpna vyšlo třetí letošní číslo Výběru rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva pro justiční praxi, které, jak je již zvykem, obsahuje řadu podnětných rozhodnutí. Všechny rozsudky jsou dostupné na webu <https://eslp.nsoud.cz>.

Soud se ve věci ***Bavčar proti Slovinsku*** zaměřil nejprve na problematiku presumpce nevinny v kontextu vyjádření představitelů státu učiněného ohledně způsobu vedení trestního řízení vůči stěžovateli v době předcházející rozhodování odvolacího soudu, kde dospěl k závěru, že k porušení Úmluvy došlo. Zabýval se zde rovněž otázkou, zda došlo k porušení principu zákonnosti, a tím čl. 7 Úmluvy, v souvislosti se změnou výkladu ustanovení trestního zákona soudy v době následující po spáchání činu a předcházející vynesení odsuzujícího rozsudku, přičemž v tomto smyslu k závěru o porušení nedospěl.

V další zajímavé věci, ***Bild GmbH & Co. KG proti Německu***, se Soud zabýval vyvažováním práva na svobodu projevu vůči právu na respektování soukromého života za situace, kdy vnitrostátní soudy poskytly ochranu policistovi, jehož podoba byla mediální společností – stěžovatelkou – zobrazena v kontextu policejního násilí, na kterém se přímo nepodílel. Zde Soud porušení shledal, a to zejména z důvodu, že vnitrostátní soudy zašly v případě ochrany práv policisty nad rámec toho, co bylo v rámci vyvažování práv nezbytné.

V rozsudku ve věci ***Drago Tadić proti Chorvatsku*** se Soud zaměřil na otázky nestrannosti soudu a presumpce nevinny v případě, kdy Stěžovatel vyvíjel snahy s cílem působit na soudce Nejvyššího soudu, jeho jednání bylo zjištěno příslušnými chorvatskými orgány a ve věci byly použity odposlechy. První odposlechy byly pořízeny ještě před zahájením trestního řízení a nebyly součástí spisu, ale unikly do médií. V tomto smyslu stěžovatel namítal, že došlo k tlaku na soudce Nejvyššího soudu. Soud konstatoval, že tato skutečnost neporušila požadavek nestrannosti a k porušení presumpce nevinny nedošlo.

Ve věci ***I. V. proti Estonsku*** Soud posuzoval neúspěšný pokus lotyšského občana o zrušení rozhodnutí estonského soudu o osvojení jeho biologického syna manželkou matky. Soud dospěl k závěru, že vnitrostátní orgány tím, že ani v řízení o osvojení, ani v řízení o zrušení osvojení nezjistily a nezkoumaly konkrétní okolnosti případu a neposoudily různá práva a zájmy dotčených osob, včetně práv a zájmů stěžovatele, nezajistily spravedlivou rovnováhu v kontextu práva na respektování rodinného života.

Pozitivním závazkem umožnit obětem obchodování s lidmi požadovat od osob, které se vůči nim tohoto trestného činu dopustily, náhradu ušlého výděleku z nucené prostituce, se Soud zabýval ve věci ***Krachunova proti Bulharsku***. Soud konstatoval, že rozhodnutí vnitrostátních soudů o zamítnutí nároku stěžovatelky vůči pachateli ve vztahu k ušlému výděleku nebylo možné považovat za rozhodnutí, které zajišťovalo spravedlivou rovnováhu mezi jejími právy podle čl. 4 Úmluvy a zájmy společnosti, a to bez ohledu na prostor pro uvážení žalovaného státu.

Konečně ve věci ***Vučković proti Chorvatsku*** se Soud zabýval otázkou trestání pachatelů sexuálně motivovaných trestných činů. V tomto případě byl pachatel sice odsouzen, ale byl mu uložen nepřiměřeně mírný alternativní trest nespojený s odnětím svobody. Soud konstatoval, že za zvláštních okolností případu, majíc na paměti specifickou společenskou škodlivost násilí páchaného na ženách a potřebu bojovat proti němu účinnými a odstrašujícími opatřeními, stát nesplnil svou procesní povinnost zajistit, aby opakované sexuální násilí bylo náležitě řešeno.

ROZSUDKY EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ

Zdroj

Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva zpracovává mimo jiné anotace vybraných rozhodnutí Soudu a někdy i jejich překlady. Databáze je dostupná na internetových stránkách Mezi-soudy (<https://mezisoudy.cz>). Rozsudky a rozhodnutí jsou zpracovány kanceláří vládního zmocněnce ve spolupráci s oddělením analytiky a srovnávacího práva Nejvyššího soudu i analytickými útvary Ústavního soudu, Nejvyššího správního soudu a Kanceláře veřejného ochránce práv.

Mezi zajímavé anotované rozsudky z poslední doby proti České republice patří např. **rozsudek ze dne 16. 5. 2024, Mirzoyan proti České republice, č. 15117/21 a 15689/21**, kde Soud dospěl k závěru o porušení práva na respektování rodinného života ve smyslu čl. 8 Úmluvy za situace, kdy vnitrostátní orgány stěžovateli nevydaly další oprávnění k pobytu z bezpečnostních důvodů, ačkoliv na území již žil s manželkou a dětmi řadu let.

Ve svém **rozhodnutí ze dne 30. 5. 2024, Patočka proti České republice, č. 17796/20**, pak Soud odmítl jako zjevně neopodstatněnou stížnost ohledně zastavení řízení o náhradu škody od státu kvůli ztrátám způsobeným regulací nájemného na odvolací úrovni z důvodu, že stěžovatel nezaplatil soudní poplatek. Soud mimo jiné konstatoval, že povinnost zaplatit soudní poplatek byla pro něj předvídatelná a podstata práva stěžovatele na přístup k soudu byla zachována, neboť prvostupňový soud se jeho věcí meritorně zabýval.

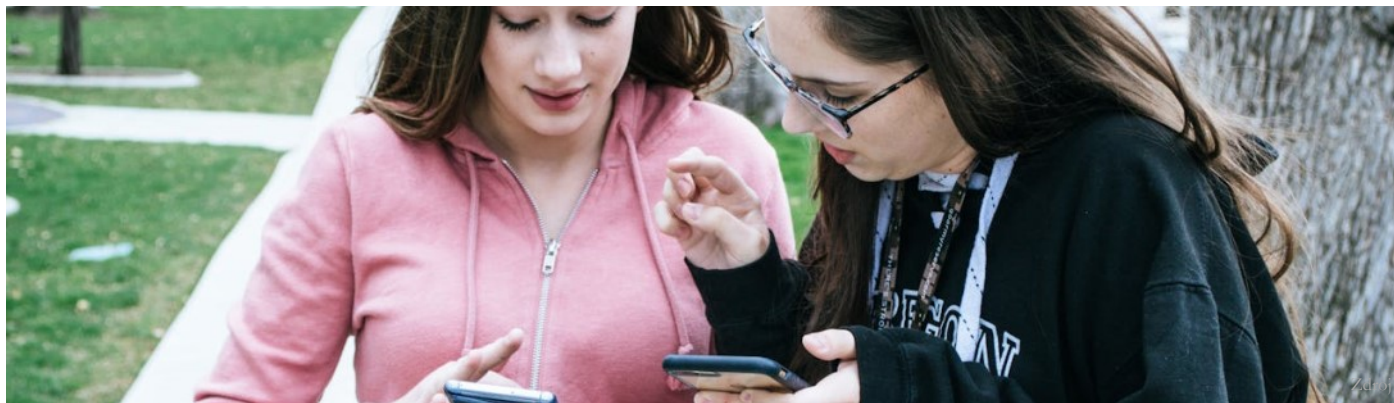
Zaujmut nás může rovněž **rozsudek ze dne 20. 6. 2024, Z. proti České republice, č. 37782/21**, kde Soud rozhodl o porušení čl. 3 a 8 Úmluvy v kontextu nedostatečné reakce státu na tvrzené sexuální zneužívání stěžovatelky římskokatolickým knězem. Vnitrostátní orgány se zde opomenuly dostatečně zabývat konkrétními skutkovými okolnostmi věci pro posouzení toho, zda stěžovatelka s jednáním kněze souhlasila, či nikoliv.

Dalším poutavým rozsudkem je ten **ze dne 27. 6. 2024, Zadeh proti České republice, č. 35207/17 a 6 dalších**. V tomto rozsudku Soud konstatoval porušení práva stěžovatele na přiměřenou délku vazby ve smyslu čl. 5 odst. 3 Úmluvy za situace, kdy byl v souvislosti s nenásilným trestným činem držen ve vazbě déle než dva roky a tři měsíce.

V neposlední řadě je zajímavé **rozhodnutí ze dne 5. 9. 2024, A. P. a A. M. proti České republice, č. 22216/20**, kde Soud odmítl stížnost matky, jež rozporovala rozhodnutí vnitrostátních soudů, které rozhodly o svěření její dcery do péče otce na území Slovenska. Soud dospěl k závěru o zjevné neopodstatněnosti stížnosti, neboť vnitrostátní orgány rozhodnutí dostatečně odůvodnily a dosáhly spravedlivé rovnováhy mezi zájmy dítěte a rodičů.

redakce Bulletinu

JUDUKATURA EVROPSKÝCH VRCHOLNÝCH SOUDŮ

Finsko: Nejvyšší soud

Rozsudek ze dne 23. 2. 2023, KKO:2023:14

Připustnost nezákonně získaných zpráv ANOM jako důkazu v trestním řízení

Úplné znění rozhodnutí

Shrnutí v anglickém jazyce

Finský Nejvyšší soud [1] posuzoval, zda jsou zprávy ANOM, které byly Federálním úřadem pro vyšetřování (FBI) opatřeny nezákonně, v trestním řízení přípustné. Způsob pořízení těchto zpráv označil za nezákonný a došlo jím k zásahu do práva na soukromí a ochranu listovního tajemství obviněných garantovaného § 10 odst. 2 finské ústavy ve spojení s čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“). Po zhodnocení několika kritérií dle části 17, § 25 odst. 3 finského soudního řádu však dospěl Nejvyšší soud k závěru, že důkazy byly v trestním řízení přípustné a nezákonnost jejich pořízení sama o sobě nepřipustnost automaticky nezpůsobí.

Federální úřad pro vyšetřování a Australská federální policie spolupracovaly v Operaci Trojský štít, v rámci níž FBI založila komunikační platformu pro zaslání zpráv nazvanou ANOM. Aplikace byla označována za bezpečnou, avšak mobily s touto aplikací byly nabízeny a rozšířeny zejména mezi osobami zapojenými do organizovaného zločinu a trestné činnosti, zachycovaly bez vědomí uživatelů jejich zprávy a ukládaly je na serveru provozovaném FBI. Zprávy byly FBI zanalyzovány a zaslány do zemí, o nichž FBI předpokládala, že se jich týkají, včetně finské policie. Poté, co státní zástupce vznesl obžalobu pro závažné drogové trestné činy, jako důkaz navrhl zprávy ANOM zachycené v rámci operace FBI. Soudy tyto důkazy připustily a nepřihlédly k argumentaci obviněných, kteří namítali nezákonný způsob získání důkazů, což je v rozporu s právem na spravedlivý proces. Důkazy by tak měly být nepřipustné. Nejvyšší soud se pak zabýval otázkou, zda byly zprávy ANOM získány nezákonným způsobem, a pokud ano, zda měly být považovány za nepřipustný důkaz.

Připustnost nezákonně získaných důkazů upravuje část 17, § 25 finského soudního řádu. Nejvyšší soud aplikoval odst. 3 tohoto ustanovení, z něhož dovodil, že lze použít

důkazy získané nezákonným způsobem za určitých okolností (viz dále), které však nejsou uvedeny v § 25 odst. 1 a 2 finského soudního řádu (tzv. absolutní nepřipustnost důkazů). Hlavní roli zde hraje zásada volného hodnocení důkazů a výjimečný charakter rozhodnutí o nepřipustnosti. Dle judikatury Evropského soudu pro lidská práva použití nezákonně získaných důkazů, s výjimkou případů závažného porušení práv (např. mučení), nepředstavuje porušení čl. 6 Úmluvy, pokud řízení jako celek splňuje kritéria spravedlivého procesu.

Nejdříve Nejvyšší soud rozhodl, že zprávy ANOM byly získány nezákonným způsobem. Podle Nejvyššího soudu je zapotřebí postupovat v souladu s příslušnými finskými právními předpisy a se závazky v oblasti lidských práv, které jsou pro Finsko závazné. Ustanovení § 10 odst. 2 finské ústavy upravuje ochranu listovního tajemství ve spojení s čl. 8 Úmluvy. Podle § 10 odst. 4 finské ústavy mohou být přijaty právní předpisy o nezbytných omezeních tohoto tajemství, např. při vyšetřování trestných činů, které ohrožují bezpečnost jednotlivce nebo společnosti nebo nedotknutelnost obydlí, při soudních procesech a bezpečnostních prověrkách a při zbavení svobody (podobně ke srov. čl. 8 odst. 2 Úmluvy). Jelikož se nejednalo o všeobecně používanou platformu pro zaslání zpráv, ale o omezenou a zdánlivě bezpečnou platformu určenou pro použití velmi omezenou skupinou osob, a zprávy ANOM byly důvěrnou komunikací mezi uživateli, měli odesílatelé a adresáti právo na ochranu svého soukromí a důvěrnost své komunikace. Omezení ústavně garantovaného práva na ochranu listovního tajemství mohlo být dovoleno pouze zákonem povolenými prostředky. Z těchto důvodů Nejvyšší soud rozhodl, že zprávy byly získány nezákonným způsobem.

Následně si Nejvyšší soud kladl otázku, zda se jedná o důkazy přípustné v trestním řízení. Poznamenal, že pro hranici přípustnosti při aplikaci ustanovení o přípustnosti má rozhodující význam judikatura Evropského soudu pro

lidská práva. Na základě dále uvedených zkoumaných kritérií, která jsou podstatná pro posouzení přípustnosti důkazu v trestním řízení dle části 17, § 25 odst. 3 finského soudního řádu, Nejvyšší soud rozhodl, že ANOM zprávy jsou přípustným důkazem.

Prvním kritériem, jehož naplnění znemožňuje použití důkazu v trestním řízení, bylo podněcování k trestnému činu ze strany orgánů veřejné moci. Nejvyšší soud poznamenal, že trestní řád neobsahuje zvláštní ustanovení řešící přípustnost důkazů získaných prostřednictvím podněcování k trestnému činu, resp. způsobem, kdy policie nebo jiný orgán či osoba jednající jejich jménem někoho podněcuje ke spáchání trestného činu, který by nespáchal, kdyby k podněcování nedošlo. Takto získaný důkaz činí podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva proces nespravedlivým. Nejvyšší soud uvedl, že mobily s aplikací ANOM byly jednou z možných komunikačních alternativ mezi obžalovanými a pro navázání kontaktu s ostatními uživateli museli znát obžalovaní uživatelská jména ostatních uživatelů. FBI ani jiný orgán veřejné moci nenavázal kontakt s obžalovanými a ani je nepodněcoval ke spáchání trestného činu. Z těchto důvodů Nejvyšší soud dospěl k závěru, že nejsou dány důvody pro rozhodnutí o nepřipustnosti z důvodu podněcování k trestnému činu.

K povaze věci, resp. k závažnosti spáchaných trestných činů jako druhému kritériu přípustnosti důkazu Nejvyšší soud uvedl, že s ohledem na právo na spravedlivý proces by závažnosti údajného trestného činu měla být při posuzování přípustnosti přikládána jen relativně malá váha. V daném případě se jednalo jak o závažné drogové trestné činy, tak běžné drogové trestné činy, dopingové trestné činy a nedovolené nakládání s dovezeným zbožím. Nicméně i tato méně závažná obvinění byla součástí téhož celku a byly v nich také zohledněny přitěžující okolnosti. Proto nebyla povaha věci shledána jako relevantní argument pro nepřipustnost zpráv ANOM.

Dalším, třetím kritériem přípustnosti je závažnost porušení práv. Přestože došlo k zásahu do práva na soukromí a bezpečnost důvěrné komunikace, nebyla zasažena podstatně porušených práv. Nejvyšší soud navíc uvedl, že zachycení zpráv ANOM bylo odůvodněno účelem předcházení závažné trestné činnosti, která ohrožuje veřejnou bezpečnost, což je legitimní důvod pro omezení ochrany soukromí ve smyslu čl. 10 odst. 4 finské ústavy a čl. 8 odst. 2 Úmluvy. Nejvyšší soud tudíž neshledal tento argument za relevantní.

Do tohoto kritéria spadá i otázka účasti orgánů veřejné moci na trestné činnosti, resp. jejich jednání v rozporu se

zákonem. Podle Nejvyššího soudu nebylo vyvinutí aplikace ANOM ze strany FBI podle práva USA nezákonné. Nicméně i kdyby způsob získání důkazů byl trestný podle finského práva, neznamenalo by to automaticky, že důkazy jsou nepřipustné.

Čtvrtým kritériem přípustnosti je způsob získání nezákonného důkazu ve vztahu k jeho věrohodnosti. Nejvyšší soud uvedl, že neexistovaly žádné hmatatelné indicie, které by poukazovaly na skutečnost, že by FBI nebo někdo jiný upravoval obsah zpráv nebo zadržoval relevantní zprávy z těch, které byly poskytnuty finským orgánům. Nebyl důvod se domnívat, že by zprávy napsal někdo jiný než osoba, pod jejímž jménem se v materiálech objevily. Proto Nejvyšší soud k tomuto argumentu pro nepřipustnost nepřihlédl.

Dále se Nejvyšší soud věnoval pátému kritériu, jímž je význam důkazu pro rozhodnutí ve věci. Podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva je nutné zohlednit, zda byly k dispozici i jiné důkazy a zda nezákonně získané důkazy měly nižší důkazní hodnotu či podporovaly jiné, zákonně získané důkazy. Přitom i jeden věrohodný důkaz s vysokou důkazní hodnotou, přestože byl získán nezákonně, může být za určitých okolností považován za dostatečný důkaz, aniž by tím byla ohrožena spravedlnost procesu. Podle Nejvyššího soudu ANOM zprávy sice nebyly jediným důkazem, nicméně měly jako důkaz velký význam. Jelikož použití nekódovaných zpráv bylo věrohodné a neohrozilo spravedlivost procesu, nejedná se podle Nejvyššího soudu o argument ve prospěch nepřipustnosti důkazu.

Mezi další okolnosti rozhodné pro posouzení přípustnosti důkazu se má podle Nejvyššího soudu zohlednit zastoupení obviněných obhájcem a s tím spjatá možnost s pomocí právního zástupce zpochybnit přípustnost, věrohodnost a důkazní hodnotu zpráv, a dále přístup obviněných ke stejným podkladům jako státní zástupce.

Závěrem Nejvyšší soud konstatoval, že nenastaly žádné výše uvedené okolnosti, které by nasvědčovaly tomu, že by přípustnost zpráv ANOM jako důkazu ohrozila spravedlivý proces. Proto nebyly dány důvody pro rozhodnutí o nepřipustnosti. Nejvyšší soud tak potvrdil rozhodnutí odvolacího soudu, že ANOM zprávy jsou přípustným důkazem v trestním řízení.

David Zafirelis

[1] Anotace je vyhotovena na základě anglické verze shrnutí předmětného rozhodnutí.

Německo: Spolkový soudní dvůr

Rozsudek ze dne 27. 6. 2024, sp. zn. I ZR 98/23

Klamavost pojmu „klimaticky neutrální“

Úplné znění rozhodnutí

Spolkový soudní dvůr se ve svém rozsudku zabýval klamavostí pojmu „klimaticky neutrální“ v reklamě výrobce potravinářských produktů. Tvrzeňá klimatická neutralita výrobce nespočívala v redukcí emisí CO₂ při výrobním procesu, nýbrž v podporování kompenzačních opatření skrze spolupráci s „klimatickým partnerem“. Spolkový soudní dvůr dovodil, že na reklamu používající termíny související s životním prostředím je nutné klást přísné požadavky ohledně její správnosti, jednoznačnosti a jasnosti. Při uvedení vícevýznamového pojmu souvisejícího s ochranou životního prostředí je nutné, aby reklama samotná jasně a jednoznačně vysvětlovala, který výklad pojmu je pro reklamu rozhodující. Dle Spolkového soudního dvora je při použití termínu „klimaticky neutrální“, který zahrnuje jak zamezení emisí CO₂, tak jejich kompenzaci, nezbytné vysvětlení v reklamě samotné zejména proto, že snížení a kompenzace emisí CO₂ nejsou rovnocennými opatřeními pro dosažení klimatické neutrality.

Žalovaná, která je výrobcem želatinových a lékořičových produktů, v novinách uveřejnila reklamu obsahující tvrzení, že: „Od roku 2021 vyrábí všechny své produkty klimaticky neutrálně.“ Reklama taktéž obsahovala slovní označení „klimaticky neutrální“ a „produkt“ a odkaz na webovou stránku „C. P. .com“. Tato internetová stránka obsahovala informace o deklarované klimatické neutralitě a byla přístupná skrze její zadání do vyhledávače či naskenováním uvedeného QR kódu. Žalovaná však nesnížila emise CO₂ při výrobě svých produktů, nýbrž skrze C. P. podporovala projekty na ochranu životního prostředí. Žalobkyně, centrum pro ochranu před nekalou soutěží, tvrdila, že označení „klimaticky neutrální“ v předmětné reklamě je klamavé. Její žaloba však nebyla úspěšná ani před prvostupňovým, ani před druhostupňovým soudem. Druhostupňový soud vycházel při svém uvážení z toho, že průměrný spotřebitel chápe pojem „klimaticky neutrální“ spíše ve smyslu vyvážené bilance emisí CO₂ společnosti, přičemž si je vědom toho, že klimatické neutrality lze dosáhnout jak opatřeními k zamezení emisí, tak kompenzačními opatřeními. Odvolací soud toto podpořil argumentem, že jako klimaticky neutrální bývají inzerovány i služby

jako je letecká doprava, které nelze poskytovat bez emisí, a tedy přichází v potaz jen kompenzační opatření. Navíc v předmětné reklamě bylo takové chápání významu podpořeno i odkazem na internetové stránky „klimatického partnera“ a adresáti reklamy si tak mohli položit otázku proč, pokud ne za účelem kompenzace, je spolupráce s ním potřebná.

Spolkový soudní dvůr se neztotožnil s názorem nižších soudů a dovolání podanému žalobkyní vyhověl. Odvolací soud ve svém rozhodnutí nezohlednil skutečnost, že na posuzování reklamních tvrzení týkajících se životního prostředí se uplatní zvláštní právní kritéria. Nadto se také Spolkový soudní dvůr neztotožnil se závěry druhostupňového soudu ohledně mínění cílového okruhu adresátů reklamy.

S ohledem na to, že odvolací soud nezohlednil skutečnost, že na posuzování reklamních tvrzení týkajících se životního prostředí se mají uplatnit zvláštní právní kritéria, Spolkový soudní dvůr připomněl, že již ve své dřívější judikatuře konstatoval, že zákaz klamavosti klade přísná kritéria co do správnosti, jednoznačnosti a jasnosti reklamního sdělení týkajícího se oblasti ochrany životního prostředí (stejně tak jako oblasti zdraví). Odvolací soud sice správně určil, že výrok, že: „Od roku 2021 vyrábí [žalovaná] všechny výrobky klimaticky neutrálně“, je reklamou týkající se ochrany životního prostředí, přičemž pojem „klimaticky neutrální“ je vícevýznamový a zahrnuje jak zamezení vypouštění emisí CO₂, tak jejich kompenzaci. Již však nevzal v potaz existenci zvýšené potřeby informovat adresáty reklamy o významu a obsahu pojmu „klimaticky neutrální“ a potřebu klást přísné požadavky na vysvětlující informace nezbytné k tomu, aby se zabránilo jejich oklamání. Odvolací soud tedy nesprávně nezohlednil, že tyto požadavky budou v případě reklamy, která používá nejednoznačný pojem týkající se životního prostředí, obecně splněny pouze tehdy, pokud samotná reklama jasně a jednoznačně vysvětluje, o jaký konkrétní význam se jedná. V předmětném případě je vysvětlení obzvláště nezbytné, protože snížení emisí CO₂ a jejich kompenzace nepředsta-

vují s ohledem na dosažení klimatické neutrality rovnocenná opatření (spíše platí upřednostnění snižování emisí před kompenzací).

Spolkový soudní dvůr se dále neztotožnil s posouzením odvolacího soudu ohledně mínění adresátů reklamy. Odvolací soud totiž nevěnoval dostatečnou pozornost znění předmětného reklamního tvrzení a kontextu vytýkaného označení. Odvolací soud sice správně posoudil, že průměrný spotřebitel si je vědom toho, že klimatické neutrality lze v praxi dosáhnout jak zamezením vypouštění emisí, tak kompenzačními opatřeními, přičemž takové posouzení se nejvíce v rozporu se zkušenostmi. Nezhledil však kontext použití pojmu „klimaticky neutrální“ v reklamě, která se výslovně vztahuje na výrobu žalovanou prodávaných výrobků. Dle Spolkového soudního dvora nelze oproti názoru soudu odvolacího chápání pojmu „klimaticky neutrální“ ve smyslu kompenzačních opatření vyvodit ani z odkazu na internetové stránky „C. P. .com“. Argumentace odvolacího soudu, dle níž si adresáti reklamy položí otázku, proč, pokud ne kvůli kompenzaci, je nutná

spolupráce s „klimatickým partnerem“, je skrz zúžení na kompenzaci jako jediný možný význam v rozporu se zkušeností. Partnerství žalované s jinou společností lze stejně tak vykládat i v tom smyslu, že za účelem ochrany klimatu může zahrnovat instalaci filtračních systémů ve výrobě, podporu při zavádění výrobních procesů šetrných ke klimatu apod. Skutečnost, že je spotřebitel informován o kompenzačních opatřeních partnerské společnosti prostřednictvím návštěvy jejich internetových stránek, je pro otázku klamavosti irelevantní, pokud, jako v předmětném případě, reklama sama o sobě neobsahuje žádnou informaci ohledně druhu a povahy služby poskytované společností C. P. Podle přísných kritérií co do správnosti, jednoznačnosti a jasnosti reklamního tvrzení týkajícího se ochrany životního prostředí nepostačují vysvětlující informace učiněné mimo samotnou reklamu, které musí spotřebitel zjistit vlastní aktivitou. Dovolání podané žalobkyní tak bylo úspěšné, neboť Spolkový soudní dvůr považoval uvedené sdělení v reklamě za klamavé.

Jana Zápotocká

Rakousko: Nejvyšší soudní dvůr

Rozhodnutí ze dne 25. 6. 2024, sp. zn. 1 Ob 80/24g

Nutnost zabezpečení identifikovatelného rizikového místa na pout'ových atrakcích

Úplné znění rozhodnutí

Rakouský Nejvyšší soudní dvůr se ve svém rozhodnutí zabýval zraněním žalobkyně, ke kterému došlo při návštěvě zábavní atrakce, a konstatoval, že snadno identifikovatelná riziková místa, jako je například posuvný pás, musí být vhodně zabezpečena a na případné incidenty musí být reagováno v adekvátním čase, který by měl být kratší než 30 sekund.

Žalovaná je provozovatelkou zábavní atrakce na pouti, jejíž součástí je i posuvný pás o délce pěti metrů. V době incidentu se v místnosti s pásem nacházela také statická kamera namířená na prostor pásu, na které mohla obsluha atrakce ze stánku před atrakcí sledovat dění v místnosti. Při větší koncentraci návštěvníků se však stávalo, že byl výhled kamery zakrytý, a tudíž nebylo možné vidět, co se na páse děje. Tak tomu bylo i v případě žalobkyně, která při své návštěvě atrakce na posuvném páse z nejasných příčin upadla, načež se její vlasy zachytily v pásu,

a nakonec byly vtaženy až po pokožku hlavy do stroje. Žalobkyně křičela o pomoc a po několika sekundách si incidentu všimli ostatní návštěvníci, kteří se na její pád snažili upozornit obsluhu atrakce. Zaměstnanec žalované je však přes okolní hluk nejprve neslyšel a pás nakonec zastavil až asi 30 sekund poté, co situace nastala.

Žalobkyně se u soudu domáhala náhrady újmy ve výši 18 360 EUR. Soud prvního stupně rozhodl v její prospěch a konstatoval, že posuvný pás měl být obsluhou atrakce zastaven dříve. Kamerový dohled neměl představovat dostatečné plnění povinností ochrany a péče, a to zejména proto, že zaměstnanec žalované nesledoval obraz kamery nepřetržitě, ale měl i jiné úkoly. Ani nouzové tlačítko, které bylo nainstalováno na začátku dopravního pásu, nezabavovalo žalovanou jejich povinností. Pro osoby, které nebyly řádně proškolenými zaměstnanci žalované, totiž neexistovalo žádné označení funkce tohoto tlačítka a toho, že jsou vůbec oprávněny jej obsluhovat.

Proti prvostupňovému rozhodnutí se žalovaná odvolala a soud druhé instance žalobu zamítl. Asi 30 sekund, které od pádu žalobkyně až po zastavení pásu zaměstnancem žalované uběhly, měla být adekvátní reakční doba. Žalovaná tak neměla porušit svou povinnost péče, a to i s přihlédnutím k existenci nouzového tlačítka, které sice nebylo popsáno, ale mělo typickou červenou barvu a tvar, a tudíž mohl pás zastavit někdo z ostatních návštěvníků.

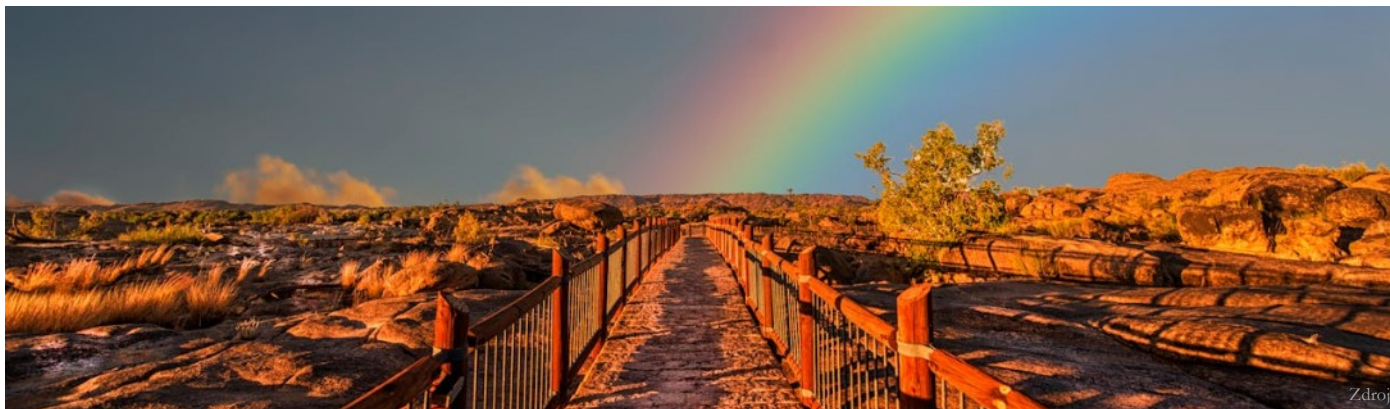
Po podání dovolání žalobkyně se otázkou zabýval rakouský Nejvyšší soudní dvůr, který konstatoval, že posuvný pás představoval značné riziko, které však bylo možné snadno identifikovat. Pády jsou součástí atrakce, a proto se také dají očekávat, je však nutné počítat s tím, že dlouhé, volně visící kusy oblečení nebo rozpuštěné vlasy se mohou namotat do stroje, což může vést k vážným zraněním a v krajních případech i ke smrti udušením. Nejvyšší soudní dvůr proto shledal, že v takovýchto případech je nutné po provozovatelích atrakcí požadovat, aby na pád bylo reagováno dříve než po 30 sekundách. I sama majitelka atrakce si očividně riziko uvědomovala, když nechala prostor pásu sledovat videokamerou, což však vzhledem k okolnostem případu nemělo být dostatečné.

Nejvyšší soudní dvůr dále nesdílel názor odvolacího soudu, který uvedl, že požadavek na nepřetržitou přítomnost zaměstnance žalované u posuvného pásu by byl příliš přísný a překračoval by povinnosti žalované. Vzhledem k tomu, že žalovaná sama někdy jako alternativu k videokameře dohled zaměstnance na místě u posuvného pásu využívala, konstatoval Nejvyšší soudní dvůr, že tato forma dohledu byla reálná a ne nepřiměřená. V popsaném případě, kdy se v atrakci nacházelo velké množství návštěvníků, by dokonce tato forma dohledu byla vhodnější než dohled pomocí statické videokamery.

Nejvyšší soudní dvůr tedy uvedl, že odvolací soud chybně aplikoval právní normy a nesprávně vyložil faktické okolnosti případu. Rozhodl, že původní rozsudek soudu prvního stupně, který přiznával žalobkyni náhradu újmy, byl správný a měl být zachován. Nejvyšší soudní dvůr tak rozsudek odvolacího soudu zrušil a vrátil věc zpět k dalšímu řízení.

Žofie Čermáková

JUDIKATURA EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

Zdroj

Rozsudek ze dne 18. 7. 2024 ve věci Hanovs proti Lotyšsku, č. 40861/22

Opomenutí zohlednit homofobní motivaci pachatele při posuzování trestnosti činu

Úplné znění rozhodnutí

Tisková zpráva

Soud rozhodl, že při posuzování zjevně homofobně motivovaného útoku, byl pouze slovního, musí vnitrostátní orgány náležitě zohlednit nenávistnou povahu činu. K porušení Úmluvy tak může dojít v případě, že vnitrostátní orgány tento aspekt nezohlední, v důsledku čehož je trestní vyšetřování pachatele zastaveno a ten je potrestán ve správním řízení pouze mírnou pokutou, která odpovídá spáchání běžné drobné výtržnosti.

Stěžovatel je lotyšským státním příslušníkem, který byl v roce 2020 na ulici v doprovodu svého sexuálního partnera slovně napaden dvěma útočníky, z jejichž jednání jasně plynulo, že jednali z homofobního přesvědčení. Útočník J. P. stěžovatele nejprve agresivně oslovil vulgárním označením odkazujícím na jeho sexuální orientaci a tento útok dále pokračoval, až přerostl v pokus o útok fyzický. Tomu se stěžovatel vyhnul tím, že našel útočiště v provozovně blízkého květinářství a držel dveře, aby se k němu útočník nedostal. Po určité chvíli J. P. svých pokusů zanechal a odcházal pryč. Stěžovatel vyšel ven a informoval jej, že zavolá policii, načež se útočník vrátil a stěžovatel se musel opět skrýt. Partner stěžovatele mezitím zavolal policii.

Policii se podařilo J. P. coby útočníka identifikovat a uvedený čin byl předmětem trestního vyšetřování vůči jeho osobě. Zde J. P. sám přiznal, že jej jednání stěžovatele, který se při procházce držel se svým partnerem a veřejně tak projevoval svou sexuální orientaci, pohoršovalo. Trestní řízení bylo zastaveno s tím, že ke spáchání trestného činu nedošlo.

Stěžovatel uvedené rozhodnutí o zastavení řízení napadl, neboť podle něj jednání J. P. mělo být hodnoceno optikou trestného činu z nenávisti – což se nestalo. Vyšetřující orgány se však s náhledem stěžovatele neztotožnily. Argumentovaly zejména tím, že útok necílil na sexuální menšiny obecně a ani nevyzýval k nenávisti, nýbrž směřoval pouze proti stěžovateli jako takovému. Jednání J. P. vůči

stěžovateli tak nakonec mělo vyústit jen v jeho potrestání za přešůpek drobného výtržnictví, kde byl povinen zaplatit pokutu ve výši 70 EUR.

Před Soudem stěžovatel v kontextu shora uvedeného namítal, že vůči němu došlo k porušení zákazu nelidského či ponižujícího zacházení ve smyslu čl. 3; jeho práva na respektování rodinného a soukromého života ve smyslu čl. 8; stejně jako zákazu diskriminace ve smyslu čl. 14 Úmluvy.

Soud v prvé řadě konstatoval, že ačkoliv stěžovatel během útoku neutrpěl žádnou fyzickou újmu, i útok toho druhu, k jakému v projednávané věci došlo, představuje zásah do lidské důstojnosti – kromě toho, že působí oběti strach a trauma, může ji nutit, aby svou sexuální orientaci otevřeně neprojevovala. Toto se pojí rovněž s otázkou její schopnosti žít autenticky a neskrývat podstatný aspekt jejího soukromého života.

Dále Soud připomenul, že předmětný útok sám o sobě vykazoval dostatečnou závažnost, aby se jím vnitrostátní orgány zabývaly, a o jeho diskriminační povaze nemohlo být pochyb, když i J. P. toto v rámci vyšetřování sám přiznal, neboť uvedl, že jej jednání stěžovatele pohoršovalo. Navzdory tomu však vnitrostátní orgány vykládaly trestněprávní úpravu takovým způsobem, že trestní vyšetřování J. P. bylo zastaveno.

Samotná skutečnost, že byl následně postihnut v rámci správního řízení a byla mu udělena pokuta za přešůpek, problém nenapravila. Dle Soudu naopak stát nedostal svému závazku zajistit, aby bylo homofobním útokům čeleno a předcházeno – a to jak tím, že vnitrostátní orgány opomenuly homofobní povahu činu J. P. zohlednit, tak rovněž tím, že jemu uložená pokuta byla v kontextu věci velice mírná. Potrestání J. P. tak neodpovídalo závažnosti jeho činu.

S ohledem na uvedené skutečnosti Soud konstatoval, že vnitrostátní orgány případ napadení stěžovatele bagatelizo-

valy a posoudily jej jako běžnou drobnou výtržnost. Takovýto jejich postup nicméně podporoval dojem beztrestnosti za nenávislné činy, což je v rozporu s požadavky Úmluvy, přičemž odmítání řešit obdobné situace by mohlo vést k udržování kultury nesnášenlivosti vůči sexuálním

menšinám a podporovat další útoky. Soud tak dospěl k závěru, že ve věci stěžovatele k porušení čl. 3 a 8 Úmluvy ve spojení s čl. 14 Úmluvy došlo.

Jan Bena

Rozsudek ze dne 13. 6. 2024 ve věci Dániel Karsai proti Maďarsku, č. 32312/23

Osobní preference nevyléčitelně nemocných neopравňují požadovat alternativní řešení

Úplné znění rozhodnutí

Tisková zpráva

Navzdory současné tendenci směřující k dekriminalizaci lékařsky asistované smrti [1] rozhodl Soud, že nedošlo k porušení stěžovatelova práva na respektování soukromého života, když mu právní úprava neumožnila urychlit svou smrt. Podle Soudu neexistuje shoda v otázce vhodného vyvážení a ochrany zájmů tak zásadní morální a etické povahy, což poskytuje smluvním státům široký prostor pro uvážení. Soud přitom sledoval, že napadená právní úprava tento prostor nepřekročila. Zdůraznil zejména, že osobní preference nevyléčitelně nemocných vzdát se jinak vhodných a dostupných postupů, jako je kvalitní paliativní péče, nemůže sama o sobě vyžadovat zavedení alternativních řešení.

Stěžovateli byla diagnostikována amyotrofická laterální skleróza (ALS), nevyléčitelné progresivní neurodegenerativní onemocnění, které spočívá v postupné ztrátě funkce motorických neuronů. Stěžovatel tvrdil, že brzy bude zcela ochrnutý a nebude schopen komunikovat, čímž bude jeho existence spočívat téměř výhradně v bolesti a utrpení. Aby si zachoval svou fyzickou a duševní integritu, chtěl mít možnost rozhodnout, kdy a jak zemře, než jeho nemoc dosáhne stádia, které považuje za nesnesitelné. K tomu by potřeboval asistenci, avšak každý, kdo by mu pomáhal, by riskoval trestní stíhání v Maďarsku, a to i v případě, že by zemřel v zemi, kde je lékařsky asistované umírání povoleno.

V řízení před Soudem namítal primárně porušení svého práva na soukromý život ve smyslu čl. 8 Úmluvy. Jelikož nebylo sporu o tom, že zásah do jeho práva splňoval požadavek zákonnosti a sledoval legitimní cíle, přistoupil Soud k přezkoumání otázky, zda byla dosažena spravedlivá rovnováha mezi zájmem stěžovatele na možnosti ukončit svůj život a cíli sledovanými právní úpravou. V rámci svého posouzení Soud připomněl, že státy mají při vyvažování různých zájmů v zásadě určitý prostor pro uvážení, který se liší podle jejich povahy a důležitosti. Pokud se

jedná o zásadní aspekty existence nebo identity jedince, je tento prostor obvykle omezen. Jestliže však neexistuje mezi členskými státy Rady Evropy shoda o důležitosti dotčeného zájmu či nejlepšího způsobu jeho ochrany, je tento prostor širší.

Soud uznal, že zájem stěžovatele na přístupu k lékařsky asistované smrti představuje zásadní aspekt jeho práva na respektování soukromého života, avšak současně zdůraznil, že Úmluva musí být vykládána jako celek, což v tomto případě zahrnuje rovněž povinnost státu chránit zranitelné osoby podle čl. 2, a to i před jednáním, kterým by ohrozily svůj vlastní život. Poukázal sice na určitý trend směřující k dekriminalizaci lékařsky asistované smrti, avšak z provedené komparativní analýzy vyplynulo, že většina členských států Rady Evropy tuto praxi nadále zakazuje. Uzavřel tak, že se jedná o mimořádně citlivou otázku, na kterou se názory v demokratických státech často podstatně liší, a proto státy disponují širokým prostorem pro uvážení. Ten však není neomezený a podléhá kontrole Soudu, který zkoumal, zda Maďarsko nepřekročilo jeho meze.

V tomto kontextu stěžovatel zejména namítal nedostatek alternativních způsobů řešení své situace, neboť paliativní péče by mu dle jeho tvrzení přinesla pouze nesnesitelné utrpení po delší dobu. Soud však označil kvalitní paliativní péči za zásadní pro zajištění důstojného konce života, neboť umožňuje poskytnout pacientům v situaci stěžovatele úlevu a umožnit jim klidnou smrt. Stěžovatel ji nicméně odmítal s poukazem, že by lékařským podáním sedativ pozbyl zbytky své autonomie. Tento postoj označil Soud za legitimní osobní volbu, avšak upozornil, že osobní preference vzdát se jinak vhodných a dostupných postupů nemůže sama o sobě vyžadovat zavedení alternativních řešení. Opačný přístup by totiž vedl k závěru, že je možné z čl. 8 dovodit vymahatelné právo na lékařsky asistovanou smrt, a to bez ohledu na dostupné alternativy. Soud rovněž poznamenal, že závažnost utrpení stěžovatele nelze v žádném případě podceňovat. Podotkl nicméně, že toto

utrpení není možné vždy objektivně posoudit a že mu nepřisluší v takové situaci určovat přijatelnou míru rizika spojenou s možností lékařsky asistované smrti. Stav zvýšené zranitelnosti stěžovatele však vyžaduje zásadně humanitní přístup k řešení jeho situace, který musí bezpodmínečně zahrnovat paliativní péči založenou na soucitu a vysokých lékařských standardech. Protože však stěžovatel netvrdil, že by mu taková péče nebyla dostupná, nemohl Soud shledat porušení jakéhokoliv pozitivního závazku státu vyplývajícího z Úmluvy.

Soud neshledal, že by Maďarsko překročilo prostor pro uvážení ani ve vztahu k námitce, že trestní stíhání v kontextu lékařsky asistované smrti bylo nedostatečně flexibilní. Naopak zdůraznil, že cílem této právní úpravy je odrazovat od život ohrožujícího jednání a chránit tak zájmy morální a etické povahy. Komparativní výzkum současně ukázal, že není nic neobvyklého či excesivního na trestním postihu lékařsky asistované smrti, i když je provedena v zahraničí. Soud proto nepovažoval přístup žalované vlády za excesivní.

Stejně tak nepřiznal rozhodující význam stěžovatelově námitce o nedostatečném přezkumu maďarské právní úpravy od roku 2003. Zdůraznil totiž, že většina členských států Rady Evropy lékařsky asistovanou smrt i nadále zakazuje. Současně upozornil, že k přezkumu může dojít

kdykoliv, jakmile se dotčený navrhovatel obrátí na ústavní soud ve snaze dosáhnout dekriminálníce tohoto jednání. Ve světle všech těchto úvah proto uzavřel, že Maďarsko nepřekročilo daný prostor pro uvážení, a nedošlo tak k porušení čl. 8 Úmluvy.

Stěžovatel však dále namítal, že byl diskriminován ve smyslu čl. 14 Úmluvy, protože mu zákon neumožňuje urychlit svou smrt, zatímco pacienti odkázaní na život udržující léčbu tuto možnost mají. Soud této námitce rovněž nepřisvědčil, neboť podle něj nedošlo k rozdílnému zacházení bez objektivního či rozumného ospravedlnění. Právo odmítnout nebo požádat o ukončení lékařské péče je navíc dle Soudu neodmyslitelně spjato s právem na svobodný a informovaný souhlas, nikoli s právem na asistenci při umírání. Rozhodl proto, že nedošlo k porušení čl. 14 ve spojení s čl. 8 Úmluvy.

Patrik Provazník

[1] Termíny uplatňované pro označení postupů asistovaného umírání se v jednotlivých zemích liší. Pro účely této anotace vycházíme z terminologie použité Soudem, kdy pojem „lékařsky asistovaná smrt“ zahrnuje asistovanou sebevraždu a eutanazii, pokud jsou tyto úkony prováděny v kontrolovaném a lékařsky podpořeném prostředí.

Zdroj

Rozsudek ze dne 25. 7. 2024 ve věci M. A. a ostatní proti Francii, č. 63664/19 a 4 další Zavedením plošného trestněprávního zákazu nákupu sexuálních služeb nebyla porušena Úmluva

Úplné znění rozhodnutí
Tisková zpráva

Evropský soud pro lidská práva rozhodl, že zavedením plošného trestněprávního zákazu nákupu sexuálních služeb ve Francii nedošlo k porušení čl. 8 Úmluvy, neboť francouzské vnitrostátní orgány zajistily spravedlivou rovnováhu mezi dotčenými protichůdnými zájmy a žalovaný stát nepřekročil svůj prostor pro uvážení.

Věc se týkala stížnosti celkem 261 mužů a žen různých národností, kteří ve Francii v souladu se zákonem provozovali prostituci. Stěžovatelé brojili proti plošnému zákazu nákupu sexuálních služeb, který byl zaveden zákonem č. 2016-444 ze dne 13. 4. 2016 [1]. Ve svých stížnostech k Soudu popsali, jak se jejich situace zhoršila poté, co byl nákup sexuálních služeb kriminalizován. S odkazem na čl. 2 (právo na život), čl. 3 (zákaz nelidského nebo ponižujícího

zacházení) a čl. 8 (právo na respektování soukromého života) tvrdili, že předmětná právní úprava, formulovaná obecně a absolutně, vážně ohrožovala fyzickou a duševní integritu a zdraví osob, které se stejně jako oni věnovaly prostituci; vytvářela situaci, která je přivedla do ústraní a izolace; vystavovala je násilí a zvýšeným zdravotním rizikům; a ovlivňovala jejich možnost určit si, jak budou žít svůj soukromý život. Tím tak docházelo k zásahu do jejich osobní autonomie a sexuální svobody.

S ohledem na obsah stížností a na povahu dotčeného opatření, jehož důsledky stěžovatelé napadali, se Soud rozhodl posuzovat danou věc pouze ve vztahu k čl. 8 Úmluvy.

Soud nepochyboval o tom, že kriminalizace nákupu sexuálních služeb představovala zásah do práva stěžovatelů na

respektování jejich soukromého života a do práva na osobní autonomii a sexuální svobodu. Nebylo též sporu o jeho zákonnosti. Dle francouzské vlády sledovala kriminalizace nákupů sexuálních služeb několik legitimních cílů, a to ochranu veřejného pořádku a bezpečnosti, předcházení trestné činnosti a ochranu zdraví a práv a svobod druhých. Vláda dále uváděla, že cílem dotčeného opatření byl zejména boj proti obchodování s lidmi a že jeho přijetí bylo za tímto účelem doporučováno několika mezinárodními orgány a vyžadováno mezinárodními závazky Francie. V této souvislosti Soud připomněl, že prostituci považuje za neslučitelnou s právy a důstojností lidské bytosti, pokud je tato činnost nucená, a že v minulosti opakovaně zdůraznil význam boje proti prostituci a sítím obchodování s lidmi a povinnost států chránit oběti. Za těchto okolností shledal, že opatření sledovala legitimní cíle ve smyslu čl. 8 odst. 2 Úmluvy.

Zbývalo posoudit, zda byl zásah nezbytný v demokratické společnosti. Soud na úvod konstatoval, že podstata diskuse leží v otázce širě prostoru pro uvážení státu. V případech, ve kterých jde o důležitý aspekt existence či osobní identity jednotlivce, je tento prostor většinou omezený. Na druhou stranu ve věcech, kdy mezi státy Rady Evropy neexistuje shoda jak stran významu dotčeného zájmu, tak stran nevhodnějších prostředků jeho ochrany a zejména pokud věc vyvolává citlivé morální a etické otázky, je prostor pro uvážení širší. Obecně lze také říct, že prostor pro uvážení je široký v situacích, kdy stát musí nalézt rovnováhu mezi konkurujícími soukromými a veřejnými zájmy, případně mezi různými právy chráněnými Úmluvou.

Soud dále, kromě jiného, uvedl, že problémy spojené s prostitucí vyvolávají některé velmi citlivé morální a etické otázky, které vedou k různým (často protichůdným) názorům zejména na to, zda prostituce jako taková může být v některých případech dobrovolná, nebo zda se naopak vždy jedná o formu vykořisťování založeného na nátlaku.

Pokud jde o právní rámec upravující prostituci, zvolil francouzský zákonodárce, stejně jako některé jiné členské státy Rady Evropy, tzv. aboliční přístup, na základě kterého je prostituce považována za neslučitelnou s lidskou důstojností, ale není zakázána ani kontrolována. Zákon č. 2016-444 kriminalizující nákup sexuálních služeb je součástí tohoto přístupu, přičemž byl inspirován „severským modelem“, jehož hlavním cílem je boj proti prostituci omezením poptávky živící organizovanou prostituci a sítě obchodníků s lidmi.

Soud dále podotknul, že ani mezi členskými státy, ani mezi různými mezinárodními organizacemi, které se touto problematikou zabývají, nepanuje shoda na tom, jak k prostituci nejlépe přistupovat. Ač je Francie z čistě legislativního hlediska v Evropě v menšinovém postavení (kromě Švédska, Norska, Irska, Islandu a částečně Spojeného království – Severního Irska se žádný jiný členský stát Rady Evropy dosud pro „severský model“ nerozhodl), jedná se o relativně nedávné reformy a tato otázka je předmětem

diskusí v jiných členských státech. O zavedení obecné a absolutní kriminalizace nákupu sexuálních služeb jako prostředku boje proti obchodování s lidmi se v současné době vedou bouřlivé diskuse, které vedou k velkým rozdílům v názorech na evropské i mezinárodní úrovni, přičemž z těchto diskusí nevyplývá žádné jasné stanovisko. Státům je tak v této oblasti nutno poskytnout široký prostor pro uvážení.

Soud konstatoval, že si je plně vědom nepopiratelných obtíží a rizik, kterým jsou osoby provozující prostituci při své činnosti vystaveny, podotkl však, že v dané věci neexistovala shoda na tom, zda negativní účinky popsané stěžovateli, které existovaly již před přijetím dotčené právní úpravy, byly přímým důsledkem uplatňování této právní úpravy, nebo zda byly zapříčiněny něčím jiným.

I přesto, že zásada osobní autonomie zahrnuje právo svobodně si zvolit způsob uplatňování své sexuality a dotýká se základního aspektu identity jednotlivce, nebyl Soud přesvědčen argumentem stěžovatelů, že možnost provozovat prostituci svobodně a mezi dospělými osobami se dotýká prvků, které zasahují do samé podstaty soukromého života a odůvodňují dodatečnou úroveň ochrany, která by omezila prostor pro uvážení státu. Stěžovatelé totiž v podstatě brojili proti nemožnosti vykonávat prostituci jako povolání a v této souvislosti uváděli příklady zemí, které ji upravují stejně jako jakoukoli jinou hospodářskou činnost.

Soud shrnul, že kriminalizace nákupu sexuálních služeb ve Francii byla součástí komplexního přístupu k boji proti prostituci. Dotčená právní úprava byla přijata na konci dlouhého a komplexního legislativního procesu, který byl zahájen po předchozích parlamentních debatách na toto téma a který byl součástí obecnějších diskusí o různých metodách boje proti násilí na ženách. Soud též upozornil, že zprávy předložené na základě rozsáhlého výzkumu naznačují, že fenomén prostituce je různorodý, složitý a vyvíjející se a že se žádná z dosud přijatých veřejných politik v ostatních státech neobešla bez kontroverzí. Francouzský zákonodárce si byl vědom obtíží a rozdílných názorů, a proto učinil rozhodnutí, které bylo výsledkem pečlivého parlamentního přezkumu všech kulturních, sociálních, politických a právních aspektů opatření zavedených za účelem regulace mimořádně složitého jevu, který vyvolává velmi citlivé morální a etické otázky. V otázkách obecné politiky, kde mohou v demokratickém státě rozumně existovat velké názorové rozdíly, je úloha vnitrostátního rozhodovacího orgánu obzvláště důležitá, a to tím spíše, pokud se jedná o společenskou otázku, jak tomu bylo v tomto případě. Soud též zdůraznil, že jeho úkolem není nahrazovat příslušné vnitrostátní orgány při určování nevhodnější politiky regulace prostituce.

Soud dále konstatoval, že obavy vznesené stěžovateli, zejména pokud jde o zdravotní a bezpečnostní rizika, byly během parlamentních debat z velké části zohledněny a vedly k několika zlepšením původně navrženého znění. Kriminalizace nákupu sexuálních služeb byla zjevně součástí komplexního přístupu, který se skládal ze 4 hlavních oblastí: zrušení všech zákonných ustanovení, která by

mohla podporovat prostituci (ale bez jejího skutečného zákazu); opatření na ochranu osob provozujících prostituci; zavedení kroků majících za cíl zabránit tomu, aby osoby začaly provozovat prostituci; a podpora rehabilitace osob provozujících prostituci, které si přejí s touto činností skončit.

Soud dále podotkl, že navzdory velkým rozdílům v názorech jednotlivé strany řízení shodně uznaly pozitivní účinek zrušení původního znění skutkové podstaty kuplířství a s tím spojenou dekriminací prostituujících osob. Cílem tohoto opatření byl boj proti společenské stigmatizaci prostitute a posílení přístupu k právům a všem dostupným ochranným opatřením pro osoby, které ji provozují. Spolu s kriminalizací nákupu sexuálních služeb přispělo toto opatření také ke změně poměru sil mezi osobami provozujícími prostituci a jejich klienty, neboť je postavilo do role obětí a umožnilo jim nahlásit klienta v případě násilí, protože nově to je klient, kdo čelí trestnímu stíhání. Stejný zákon zařadil osoby provozující prostituci na seznam zranitelných osob, což znamená přísnější tresty za znásilnění, násilí nebo sexuální agresi vůči nim. Boj proti stigmatizaci a stereotypům, s nimiž se osoby provozující prostituci setkávají, a to i ze strany policie, byl důležitým aspektem při přípravě zákona a byl považován za nezbytný pro zajištění lepšího přístupu k jejich ochraně.

Kromě opatření na podporu osob, které chtějí s provozováním prostitute skončit, posílil stejný zákon také veřejné politiky zaměřené na snížení zdravotních rizik u osob provozujících prostituci, a to zavedením zvláštních opatření na zlepšení přístupu k právům a obecné zdravotní péči. Obecná a absolutní kriminalizace nákupu sexuálních služeb byla rovněž koncipována jako prostředek boje proti prostituci nezletilých. Předmětný zákon se neomez-

val pouze na boj proti obchodování s lidmi prostřednictvím potírání poptávky po sexuálních službách, ale stanovil i další opatření jako osvětové kampaně (zejména ve školách) s cílem předejít tomu, aby osoby s provozováním prostitute v budoucnu začaly. Konečně, cílem aboličního přístupu je postupné vymýcení prostitute tím, že osobám provozujícím prostituci nabízí alternativy, aniž by však tuto činnost, která zůstala legální a tolerovaná, zakazoval.

Co se týče argumentů stěžovatelů ohledně nedostatku zdrojů přidělených orgánům veřejné správy pověřeným uplatňováním opatření a údajné nedůslednosti při jejich provádění na celém území státu, Soud konstatoval, že nejsou dostatečné ke zpochybnění volby zákonodárce na základě demokratického procesu a s ohledem na sledované legitimní cíle, zejména pokud tato volba měla vést k dalekosáhlým společenským změnám, jejichž účinky se plně projeví až s odstupem času.

S ohledem na výše uvedené úvahy Soud dospěl k závěru, že francouzské orgány zajistily spravedlivou rovnováhu mezi dotčenými protichůdnými zájmy a že žalovaný stát nepřekročil svůj prostor pro uvážení. K porušení čl. 8 Úmluvy tak nedošlo. Závěrem však upozornil, že je povinností vnitrostátních orgánů neustále přezkoumávat přijatý přístup, aby jej mohly měnit v závislosti na vývoji evropských společností a mezinárodních norem v této oblasti a aby se mohly přizpůsobovat konkrétním dopadům provádění těchto právních předpisů.

Livia Ivánková, Anna Čermáková

[1] Úprava obsažená v čl. 611-1 a 225-12-1 francouzského trestního zákoníku.

Zdroj

Rozsudek ze dne 29. 8. 2024 ve věci Tsulukidze a Rusulashvili proti Gruzii, č. 44681/21 a 17256/22

Namítaná podjatost soudce z důvodu rodinných vazeb jeho asistentky k právnímu zástupci žalované společnosti

Úplné znění rozhodnutí
Tisková zpráva

Soud shledal porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy ve věci podjatosti soudce, jehož asistentka byla dcerou právního zástupce jedné ze stran sporu. Dospěl k závěru, že v rámci objektivního testu nestrannosti stěžovatelé prokázali existenci dojmu podjatosti podloženého doložitelnými

skutečnostmi. Účast dotčeného soudce na rozhodování ve věci stěžovatelů mohla za okolností projednávané věci vést k oprávněným pochybnostem stran jeho nestrannosti.

Stěžovatelé byli v důsledku reorganizace propuštěni ze zaměstnání. V samostatných řízeních před vnitrostátními soudy se domáhali vyplacení nedoplatku mzdy

a opětovného zařazení na své původní místo. V obou sporech byl posléze podán opravný prostředek k Nejvyššímu soudu Gruzie, přičemž v prvním z nich rozhodoval tříčlenný senát, kterému předsedal soudce L. M., zatímco při rozhodování v rámci druhého sporu byl stejný soudce pouze řadovým členem senátu. Oba stěžovatelé namítali u soudce L. M. ve vztahu ke svým sporům podjatost. Tu odůvodnili skutečností, že asistentka soudce L. M. byla dcerou právního zástupce jejich bývalého zaměstnavatele v obou sporech. Zároveň dodali, že tento právník byl vedoucím právního oddělení zaměstnavatele. První ze stěžovatelů rovněž tvrdil, že zbylí dva členové senátu byli blízkými známými již zmíněného právního zástupce společnosti. Nejvyšší soud Gruzie námitky podjatosti vůči soudci L. M. v obou případech zamítl. V případě podjatosti soudce L. M. bylo rozhodnuto dvoučlenným senátem, jehož členem soudce L. M. nebyl, v případě námitky podjatosti všech tří členů senátu však rozhodoval tříčlenný senát sestávající ze soudců, u kterých byla podjatost namítána, včetně soudce L. M.

Stěžovatelé proto před Soudem namítali porušení svého práva na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy pro nedostatek nestrannosti soudu. Nejprve Soud připomněl, že nestrannost musí být pro potřeby čl. 6 odst. 1 Úmluvy zkoumána pomocí subjektivního testu, kde je třeba brát v potaz osobní přesvědčení a chování konkrétního soudce, tedy zda soudce v daném případě nebyl zaujatý či podjatý. Současně je nutno vycházet z domněnky, že senát i samotní soudci jsou nestranní a nezaujatí, dokud není prokázán opak. Vedle subjektivního testu pak musí být podle Soudu proveden také objektivní test, aby bylo zjištěno, zda soud jako takový a mimo jiné i jeho složení poskytovaly dostatečné záruky pro vyloučení veškerých důvodných pochybností o jejich nestrannosti. [1] U objektivního testu je tak zkoumána přítomnost doložitelných důvodů k pochybnostem ohledně nedostatku soudcovy nestrannosti při rozhodování nezávisle na jeho chování. Proto je sice stanovisko dotčené osoby při rozhodování o existenci legitimního důvodu k pochybnostem o nestrannosti soudce důležité, není však rozhodující. Rozhodující je, zda lze tyto pochybnosti považovat za objektivně odůvodněné.

Objektivní test podle Soudu zahrnuje primárně hierarchické či jiné vztahy mezi soudcem a ostatními osobami vystupujícími v řízení. Soud také zdůraznil, že je nutné, aby soudy v demokratické společnosti vyvolávaly ve veřejnosti co možná nejvyšší míru důvěry. S tím nutně souvisí i požadavek na vnitřní uspořádání a procesy zaručující nestrannost, které tuto důvěru zvyšují a zároveň slouží k odstranění jakéhokoli zdání podjatosti.

S ohledem na výše uvedené Soud následně zmíněným testům podrobil daný případ. Podle Soudu nic nenaznačovalo tomu, že by soudce L. M. v daném řízení jednal s osobní zaujatostí. Osobní nestrannost soudce tak bylo potřeba v souladu se subjektivním testem předpokládat. Vzhledem k osobnímu vztahu mezi asistentkou soudce a právním zástupcem strany žalované ve vnitrostátních

řízení se Soud rozhodl případnou podjatost zkoumat pohledem objektivního testu.

Soud zmínil, že ačkoli musí být i soudní úředníci nestranní, záleží použitelnost této podmínky na zvláštnostech role dotčeného úředníka v rámci vnitrostátního právního a soudního systému. V Gruzii jsou podle vyjádření vlády soudní asistenti úředníky, kteří jsou jmenováni předsedy jednotlivých soudů. Jsou vybíráni ze skupiny právníků s nejméně jedním či dvěma lety relevantních profesních zkušeností, kteří prošli speciálním přípravným programem. Jejich povinnosti zahrnují jak administrativní pomoc soudcům, tak i plnění dalších právních úkolů na žádost soudce, jako je sepisování skutkových tvrzení, rešerše nebo příprava procesních dokumentů. Soud tak zhodnotil, že se soudní asistenti nevěnují pouze administrativní práci, jejich podíl na rozhodovacím procesu může být v závislosti na konkrétních okolnostech značný, a proto musí být osoba provádějící tyto úkony nestranná, aby bylo řízení v souladu s požadavky čl. 6 Úmluvy.

Vzhledem k nedostatku informací o konkrétní roli asistentky soudce L. M. v rámci daného řízení, které neposkytla ani jedna ze stran, vzal Soud v potaz výše uvedené skutečnosti ohledně obvyklého zapojení soudních asistentů do soudních řízení. Zároveň připomněl, že dotčená byla asistentkou soudce L. M. v době, kdy rozhodoval v obou předmětných případech. Soud proto konstatoval, že z výše uvedených důvodů mohlo dojít ke střetu zájmů, na který měl Nejvyšší soud vhodně zareagovat.

Soud zdůraznil, že pojem spravedlivého procesu obsažený v čl. 6 Úmluvy obsahuje mimo jiné nestrannost v průběhu soudního řízení jako celku. Ta zahrnuje i důvěru veřejnosti v soudní systém. Nedostatek vnitřních procesních pravidel stanovujících etické a profesní standardy pro asistenty soudců a neschopnost regulovat potenciální střety zájmů tak může narušit nestrannost soudního procesu jako takového. Podle zjištění Soudu v daném případě neposkytovalo vnitrostátní právo žádné procesní záruky v otázce podjatosti asistentky soudce, které by vedly přímo k jejímu vyloučení, proto neměli stěžovatelé jinou možnost než namítat podjatost soudce L. M.

Nejvyšší soud se při posuzování možné podjatosti soudce L. M. omezil pouze na ovlivnění soudního procesu soudcovou asistentkou, vůbec se ale nezabýval objektivní stránkou věci, jak je zkoumána v objektivním testu Soudem. Soud poukázal na to, že hlavním důvodem namítané podjatosti nebyl přímý vliv asistentky na rozhodování soudu, nýbrž zdání podjatosti, které vzbuzovaly její rodinné vazby. Nejvyšší soud měl určit, zda existují skutečnosti vzbuzující pochybnosti o nestrannosti soudu z pohledu vnějšího pozorovatele. Přesněji se měl zabývat otázkou, zda námitka podjatosti mohla být objektivně odůvodněná. Toho mohl dosáhnout zkoumáním role a funkcí dotčené asistentky a uplatněním vnitřních postupů stanovujících příslušné profesní a etické standardy. Soud tak s důrazem na význam vnějšího vnímání pro zajištění objektivní nestrannosti shledal, že posouzení podjatosti soudce L. M.

nebylo dostatečné k tomu, aby dokázalo rozptýlit pochybnosti o jeho nestrannosti.

K otázce zbylých dvou členů senátu, kteří se podíleli na rozhodování v obou případech a měli být blízkými známými právního zástupce žalované společnosti, Soud uvedl, že rozhodnutí soudců v otázce své vlastní podjatosti, i když proběhlo v souladu s vnitrostátními předpisy, rovněž vyvolalo obavy o možný střet zájmů.

Soud vzal v potaz argument vlády, že požadavek na automatické vyloučení soudce pouze z důvodu rodinných vazeb mezi jeho asistentkou a jednou ze stran sporu je, s ohledem na velikost daného státu, příliš paušalizující. Zároveň však zdůraznil, že smluvní státy mají povinnost uspořádat své právní systémy tak, aby zajistily soulad s požadavky čl. 6 odst. 1 Úmluvy, přičemž nestrannost nepochybně patří mezi nejdůležitější z nich. V souvislosti s tím Soud poznamenal, že vláda netvrdila, že nebylo možné najít za soudce L. M. náhradu z konkrétních praktických důvodů.

Soud opět zdůraznil, že pro potřeby objektivního testu nestrannosti měli stěžovatelé prokázat, že existovalo zdání

podjatosti podpořené doložitelnými skutečnostmi, nikoliv prokázat skutečnou podjatost či nestrannost soudce. Podle Soudu mohla situace, kdy existovaly rodinné vazby mezi asistentkou soudce a právním zástupcem žalované, společně s poměrně široce vymezenými pravomocemi soudních asistentů v Gruzii, zapříčinit vznik důvodných pochybností ohledně nestrannosti soudce L. M. Stěžovatelé zároveň neznali míru zapojení asistentky v rámci jejich případů a Nejvyšší soud neobjasnil rozsah jejího vlivu na rozhodování v uvedených sporech, čímž nerozptýlil pochybnosti o nedostatečné míře nestrannosti soudce. Soud tak uzavřel, že z výše uvedených důvodů byly pochyby stěžovatelů o podjatosti soudce L. M. objektivně oprávněné a stěžovatelům nebyly v tomto ohledu poskytnuty dostatečné procesní záruky. Tím byl porušen čl. 6 odst. 1 Úmluvy ve vztahu k oběma stěžovatelům.

David Anděl

[1] Např. rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 23. 4. 2015, *Morice proti Francii*, č. 29369/10.

JUDIKATURA SOUDNÍHO DVORA EVROPSKÉ UNIE

Rozsudek ze dne 5. 9. 2024 ve věci E. N. I., Y. K. I. proti HUK-COBURG-Allgemeine Versicherung AG, C-86/23

Posouzení normy jako imperativního ustanovení ve smyslu čl. 16 nařízení Řím II

Úplné znění rozhodnutí

Soudní dvůr dospěl k závěru, že vnitrostátní ustanovení, které určuje, že soud posoudí výši náhrady nemajetkové újmy, kterou utrpěli blízcí oběti dopravní nehody, na základě ekvity, v zásadě nelze považovat za imperativní ustanovení ve smyslu čl. 16 nařízení Řím II [1] (dále jen „nařízení“). Mohlo by tomu však tak být v případě, kdyby dotčená právní úprava měla dostatečně úzké vazby na stát, v němž má soud sídlo, a tento soud by vyhodnotil, že vnitrostátní pravidlo, které by mělo být posouzeno jako imperativní norma, z hlediska svého znění, systematiky, cílů a kontextu jeho přijetí sleduje cíl ochrany zásadního veřejného zájmu, kterého by nebylo možné dosáhnout právem určeným podle čl. 4 nařízení.

V původním řízení před bulharskými soudy se jednalo o spor mezi pozůstalými, bulharskými občany, po oběti dopravní nehody, ke které došlo v roce 2014 v Německu, a pojistitelem viníka nehody. Žalobci požadovali náhradu nemajetkové újmy, která jim měla vzniknout vlivem úmrtí jejich dcery, a to z titulu povinného pojištění občansko-právní odpovědnosti z provozu motorových vozidel. Před bulharským soudem se každý z žalobců domáhal zaplacení okolo 125 000 EUR a soud jim přiznal částku okolo 50 000 EUR. Odvolací soud nicméně toto rozhodnutí zrušil a žalobu zamítl, neboť německé právo, podle kterého se věc posuzovala, pro přiznání náhrady za nemajetkovou újmu vyžadovalo, aby žalobci utrpěli „patologické poškození“ – pouhé duševní utrpení tedy nepostačovalo.

Z podnětu žalobců věc dále posuzoval Nejvyšší kasační soud, který se pozastavil nad skutečností, že na rozdíl od německé právní úpravy, která přiznání odškodnění podřizuje podmínkám (konkrétně že oběť utrpěla újmu na zdraví, byla blízkým rodinným příslušníkem a existuje příčinná souvislost mezi jednáním škůdce a způsobenou újmu), právo bulharské stanoví, že se otázka odškodnění posoudí na základě ekvity. Rozdíl mezi německým a bulharským právem spočíval i v odlišných částkách, které mohly být přiznány, neboť podle německé právní úpravy mohla být náhrada nejvýše v částce 5 000 EUR.

Nejvyšší kasační soud předložil Soudnímu dvoru předběžnou otázku, která spočívala v tom, zda je třeba čl. 16 nařízení vykládat tak, že imperativním ustanovením v jeho smyslu je ustanovení vnitrostátního práva, které stanoví, že náhradu nemajetkové újmy pro blízké osoby usmrčené při dopravní nehodě soud určí s použitím zásady ekvity.

Soudní dvůr v první řadě připomenul, že ve smyslu čl. 4 odst. 1 nařízení je rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy právo země, ve které škoda vznikla. Současně však podle čl. 16 není nařízením dotčeno použití imperativních norem země, v níž má (posuzující) soud sídlo. S ohledem na to, že čl. 16 představuje odchylku od práva jinak rozhodného podle kolizních norem obsažených v nařízení, Soudní dvůr (i s odkazem na svůj rozsudek ve věci *Da Silva Martins* [2]) uvedl, že je třeba jej vykládat restriktivně. V této souvislosti připomenul, že cílem nařízení je mimo jiné zajištění jistoty ohledně rozhodného práva a posílení předvídatelnosti soudních rozhodnutí – extenzivní výklad čl. 16 by tedy byl s tímto v rozporu.

Dále Soudní dvůr pokračoval, že podmínkou pro použití uvedené odchylky je existence dostatečně úzké vazby na členský stát, v němž má rozhodující soud sídlo; předkládající soud by tedy měl ověřit, zda ve věci existují dostatečně silné vazby na Bulharsko. Pokud se pak jedná o kvalifikaci vnitrostátního právního ustanovení coby imperativní normy ve smyslu čl. 16, Soudní dvůr připomenul, že se jedná o totožný pojem imperativního ustanovení, který je použit v čl. 9 nařízení Řím I [3], takže je možné opřít se i o tento jeho výklad – jedná se o taková ustanovení, jejichž dodržování je pro stát při ochraně jeho veřejných zájmů zásadní do té míry, že je vyžadováno jejich použití na jakoukoliv situaci, na kterou se vztahují (a to bez ohledu na právo, které by se jinak použilo). Vnitrostátní soudy při posuzování této otázky musí zohlednit samotné znění ustanovení, ale i jeho systematiku a všechny okolnosti, za kterých bylo ustanovení přijato. Zde uvedené se tedy týká rovněž pojmu imperativního ustanovení obsaženého v nařízení.

Soudní dvůr vyjmenoval, že kromě již uvedených kritérií dále musí ze situace plynout, že použití předmětného vnitrostátního ustanovení je absolutně nezbytné k ochraně dotyčného právního zájmu. Odchytku imperativního ustanovení podle čl. 16 nařízení tedy není možné použít, pokud může být cíle imperativního ustanovení dosaženo již na základě kolizních norem nařízení.

V kontextu projednávané věci Soudní dvůr ještě připomenul existenci podstatného rozdílu v částkách, které bylo možné přiznat podle německého a bulharského práva. Tato skutečnost však sama o sobě neumožňovala dospět k závěru, že by použitím německého práva nebylo možné dosáhnout cíle zásadního veřejného zájmu, který má být případně chráněn právem bulharským. Oba právní řády se rovněž zásadně liší v tom, že v Německu je možné přiznat náhradu pouze poškozenému, který utrpěl „patologické poškození“ – tedy „pouhé“ duševní utrpení, jak tomu bylo u žalobců, nepostačovalo. Soudní dvůr však – i s odkazem na svůj rozsudek ve věci HUK-COBURG-Allgemeine Versicherung AG [4] – konstatoval, že ačkoliv je úkolem členských států zajistit odškodňování příbuzných obětí z povinného pojištění alespoň do výše určené směrnicí 2009/103 [5], tato nestanoví přesné požadavky stran režimu občanskoprávní odpovědnosti pro určení náhrady újmy. Ta se v zásadě řídí vnitrostátním právem a cílem směrnice není harmonizovat rozsah náhrady újmy způsobené nepřímé oběti dopravní nehody.

S ohledem na shora uvedené Soudní dvůr rozhodl, že čl. 16 nařízení je nutné vykládat tak, že ustanovení vnitrostátního

práva, které říká, že výši náhrady nemajetkové újmy, kterou utrpěli blízcí oběti dopravní nehody, určí soud na základě ekvity, za imperativní ustanovení ve smyslu tohoto článku považovat nelze. Výjimkou by však byla situace, kdyby dotčená právní úprava měla dostatečně úzké vazby na stát, ve kterém má rozhodující soud sídlo, a ten by na základě shora uvedených podmínek (znění, systematika, cíl a kontext vnitrostátního ustanovení) shledal, že předmětné ustanovení sleduje cíl ochrany zásadního veřejného zájmu, kterého nelze dosáhnout právem určeným podle čl. 4 nařízení.

Jan Bena

[1] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II).

[2] Rozsudek Soudního dvora ze dne 31. 1. 2019, Da Silva Martins, C-149/18.

[3] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I).

[4] Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. 12. 2022, HUK-COBURG-Allgemeine Versicherung AG, C-577/21.

[5] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/103/ES ze dne 16. září 2009 o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontrole povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění.

Zdroj

Rozsudek ze dne 29. 7. 2024 ve věci J. X. proti FTI Touristik GmbH, C-774/22

Mezinárodní prvek a místní příslušnost u spotřebitelských smluv v režimu nařízení Brusel I bis

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Soudní dvůr v nadepsané věci rozhodl, že smlouva uzavřená mezi stranami s bydlištěm v téže členské státě, jejíž plnění má proběhnout buď v jiném členském státě, nebo ve třetí zemi, vyvolává otázky ohledně soudní příslušnosti. Tím je splněna podmínka existence mezinárodního prvku potřebného pro aplikaci nařízení Brusel I bis [1]. Speciální pravidla pro spotřebitelské smlouvy pak v případě, že spotřebitel podá žalobu u soudu místa svého bydliště, určují jak mezinárodní, tak místní příslušnost tohoto soudu, a to bez odkazu na vnitrostátní pravidla o místní příslušnosti.

V letošním prvním vydání našeho Bulletinu jsme čtenáře informovali o rozsudku ve věci Inkreal [2], kde Soudní dvůr dostal příležitost vyjasnit, zda prorogace soudů jiného členského státu v jinak čistě vnitrostátním sporu představuje dostatečně významný mezinárodní prvek pro účely aplikace nařízení Brusel I bis. I v tomto rozsudku byla řešena otázka existence relevantního mezinárodního prvku, tentokrát v kontextu speciálních pravidel pro spotřebitelské smlouvy.

Tato otázka vzešla ze sporu mezi německým spotřebitelem a německým poskytovatelem souborných služeb cestovního ruchu. Spotřebitel požadoval náhradu škody, kte-

rá mu měla vzniknout v důsledku nedostatečného informování o podmínkách vstupu a vízech nezbytných pro vstup do třetí země. Žalobu přitom podal u soudu místa svého bydliště s odkazem na čl. 18 nařízení Brusel I bis. Žalovaný však rozporoval tuto příslušnost, neboť tvrdil, že v daném případě chybí mezinárodní prvek, a proto nelze nařízení Brusel I bis aplikovat. Předkládající soud se proto obrátil na Soudní dvůr s dotazem, zda čl. 18 nařízení Brusel I bis určuje nejen mezinárodní, ale i místní příslušnost soudu členského státu, v jehož obvodu má spotřebitel bydliště, pokud tento soud rozhoduje o žalobě vyplývající ze smlouvy o souborných službách cestovního ruchu, přestože obě smluvní strany mají bydliště nebo sídlo v tomto členském státě, avšak destinace zájezdu se nachází v zahraničí.

Soudní dvůr se nejprve zabýval otázkou, zda takový spor může spadat do působnosti nařízení Brusel I bis. K jeho aplikaci je totiž vyžadována existence mezinárodního prvku, přičemž samotné nařízení tento pojem nedefinuje. Soudní dvůr se však odkázal na rozhodnutí ve věci *Inkreal*, v němž uvedl, že mezinárodní prvek je dán tehdy, pokud daná situace může vyvolat otázky týkající se určení mezinárodní příslušnosti soudů. Zdůraznil přitom, že mezinárodní prvek může vyplývat i z dalších faktorů souvisejících s meritem sporu, nikoliv pouze ze skutečnosti, že alespoň jedna ze stran má bydliště nebo sídlo v jiném členském státě, než je členský stát soudu, u něhož byla podána žaloba. Dospěl proto k závěru, že spor vyplývající ze smluvních závazků, které měly být plněny buď ve třetím státě, nebo v jiném členském státě, než ve kterém mají obě strany sporu bydliště či sídlo, může vyvolávat otázky týkající se mezinárodní příslušnosti soudů. Tím je splněna podmínka mezinárodního prvku vyžadovaná pro aplikaci nařízení Brusel I bis.

Tento závěr dle Soudního dvora podporuje rovněž samotný čl. 18 odst. 1, který umožňuje své použití „bez ohledu

na bydliště druhé strany“. Spotřebitelé se tak na něj mohou odvolávat jak vůči smluvním partnerům z třetích států, jiných členských států, tak i z členského státu, kde sami mají bydliště. Současně tento výklad přispívá k zajištění cílů předvídatelnosti a právní jistoty. Tyto vyžadují, aby soud mohl snadno rozhodnout o své příslušnosti, aniž by musel zkoumat meritem sporu. Destinace zájezdu je přitom snadno ověřitelná, což zajišťuje předvídatelnost v otázce soudní příslušnosti.

Konečně pokud jde o druhý aspekt předložené otázky, Soudní dvůr konstatoval, že čl. 18 odst. 1 předpokládá dvě možnosti. Pokud spotřebitel podá žalobu k soudům členského státu smluvního partnera, určuje nařízení Brusel I bis pouze mezinárodní příslušnost těchto soudů. Naopak, podá-li spotřebitel žalobu k soudu místa svého bydliště, určuje jak mezinárodní, tak místní příslušnost, a to bez odkazu na vnitrostátní pravidla o místní příslušnosti. Tento výklad je v souladu s cílem sledovaným čl. 18, kterým je vyrovnat nerovnováhu mezi stranami tím, že slabší straně poskytne ochranu prostřednictvím příznivějších pravidel pro určení příslušnosti, než jaká se uplatní obecně. V tomto případě se jedná o zajištění snadné dostupnosti soudu pro spotřebitele, což usnadňuje jeho přístup ke spravedlnosti a současně eliminuje riziko, že by byl odrazen od podání žaloby jen proto, že příslušným soudem není soud místa jeho bydliště.

Patrik Provazník

[1] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

[2] Rozsudek ze dne 8. 2. 2024 ve věci *Inkreal s. r. o. proti Dúha reality s. r. o.*, C-566/22.

Zdroj

Rozsudek velkého senátu ze dne 29. 7. 2024 ve věci *M. A. [Alchaster]*, C-202/24

Podmínky výkonu zatýkacího rozkazu vydaného Spojeným královstvím v Evropské unii

Úplné znění rozhodnutí
Tisková zpráva

Velký senát Soudního dvora v uvedeném rozsudku upřesnil podmínky výkonu zatýkacího rozkazu vydaného Spojeným královstvím podle Dohody o obchodu a spolupráci („Dohoda“) [1]. Rozhodl, že

v případě předání osoby pro účely trestního řízení musí vykonávající justiční orgán provést posouzení přítomnosti nebezpečí porušení zásady zákonnosti trestů dle čl. 49 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie („Listina“), pokud je takové nebezpečí touto osobou namítáno. Tuto povinnost stanovil za situace, kdy již bylo vyloučeno nebezpečí porušení zákazu trestu bez zákona dle čl. 7 Evropské

úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“) na základě obecných záruk dodržování této Úmluvy. Po posouzení je možné výkon zatýkacího rozkazu odmítnout pouze, dojde-li ke zjištění prokazatelného nebezpečí zpětné změny rozsahu trestu, tedy uložení přísnějšího trestu, než jaký bylo původně možné uložit, při využití nástrojů stanovených v Dohodě.

V původním řízení byly na osobu M. A. soudem Spojeného království vydány čtyři zatýkací rozkazy pro trestné činy související s terorismem. Irský vrchní soud nařídil předání M. A. do Spojeného království a zamítl jeho žádost o povolení podat odvolání. Irský Nejvyšší soud povolil M. A. opravný prostředek podat a předložil předběžnou otázku Soudnímu dvoru. M. A. před předkládajícím soudem namítal neslučitelnost jeho předání do Spojeného království se zásadou legality trestných činů a trestů. Pokud by byl M. A. předán do Spojeného království, jeho případné propuštění by se řídilo tamní právní úpravou. Ta byla ve vztahu k podmíněnému propuštění v době po vydání zatýkacích rozkazů změněna, přičemž její změna spočívala ve zpřísnění požadavků nutných pro podmíněné propuštění a prodloužení doby, po jejímž uplynutí je možné k podmíněnému propuštění přistoupit. V minulosti již Nejvyšší soud Spojeného království rozhodl, že nová vnitrostátní právní úprava je slučitelná s požadavky čl. 7 Úmluvy, neboť se mění pouze podmínky výkonu trestů, aniž by prodloužila jejich délku. Použití nové právní úpravy by tak v otázce případného podmíněného propuštění M. A. připadalo v úvahu.

Předkládající soud se tázal, zda je oprávněn dospět k závěru, že vyžádaná osoba neprokázala existenci reálného rizika porušení čl. 49 odst. 1 Listiny za situace, kdy je podle Dohody požadováno předání osoby pro účely trestního stíhání a daná osoba se takovému předání brání na základě tvrzeného porušení čl. 7 Úmluvy a čl. 49 odst. 1 Listiny. Za porušení uvedených ustanovení předávaná osoba považuje změnu právní úpravy systému podmíněného propuštění a formy výkonu části trestu po spáchání údajného trestného činu. Zároveň specifikoval, že dožadující stát (Spojené království) je smluvní stranou Úmluvy; soudy dožadujícího státu považují dotčená opatření za slučitelná s Úmluvou; dotčená osoba může podat stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva; neexistuje důvod domnívat se, že by rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva nebylo dožadujícím státem vyhověno; nebylo prokázáno, že by předání osoby představovalo reálné riziko porušení čl. 7 Úmluvy; není namítáno, že by předání osoby bránil čl. 19 Listiny; čl. 49 Listiny se nevztahuje na soudní řízení ani na postup stanovení trestu a není tvrzeno, že existuje významný rozdíl v použití čl. 7 Úmluvy a čl. 49 Listiny. Soud se dále tázal, zda musí v opačném případě provést doplňující šetření, případně v jaké podobě a rozsahu.

Soudní dvůr s odkazem na rozsudek ve věci Sofijska gradska prokuratura [2] uvedl, že členský stát může v souladu s hlavou VII třetí části Dohody, zejména čl. 600 až 604, odmítnout výkon zatýkacího rozkazu vydaného Spojeným královstvím pouze z důvodů vyplývajících z Dohody. Podle čl. 599 odst. 3 Dohody v této specifické situaci stát

neodmítne vykonat zatýkací rozkaz vydaný zejména v souvislosti s terorismem, pokud lze za dotčené trestné činy uložit trest odnětí svobody nebo ochranné opatření spojené s odnětím svobody s horní hranicí sazby v délce nejméně dvanácti měsíců. Výše uvedené však podle Soudního dvora nemá vliv na použití čl. 524 odst. 2 Dohody, který stanoví, že žádným ustanovením třetí části této Dohody se nemění povinnost ctít základní práva a právní zásady vyplývající z Úmluvy a v případě Unie a jejích členských států z Listiny. Jelikož rozhodnutí o předání osoby za daných okolností je výkonem unijního práva ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny, musí být zaručeno dodržování lidských práv uznaných Listinou bez ohledu na skutečnost, že se Listina ve Spojeném království nepoužije. Mezi těmito právy jsou také práva plynoucí z čl. 49 odst. 1 Listiny, tedy zákaz uložení přísnějšího trestu, než jaký bylo možno uložit v době spáchání trestného činu. Pokud existuje riziko porušení uvedených práv, může vykonávající justiční orgán zatýkacímu rozkazu podle Dohody po náležitém přezkumu nevyhovět. Takový přezkum, vycházející z judikatury Soudního dvora týkající se rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu [3], se dělí do dvou fází. V první fázi je zjišťována existence objektivních, spolehlivých, přesných a řádně aktualizovaných informací nasvědčujících existenci reálného rizika porušení základních práv v daném státě z důvodu systémových nebo celoplošných nedostatků ovlivňujících zejména objektivně určitelnou skupinu osob. Ve druhé fázi je zkoumána míra možného dopadu zjištěných nedostatků na konkrétní osobu a možné reálně hrozící riziko porušení základních práv v případě předání do vystavujícího členského státu.

Podle Soudního dvora se však výše uvedený přezkum v dané situaci neuplatní, jelikož má být vyžádaná osoba předána do třetí země, nikoli do členského státu. Mezi členskými státy totiž existuje zásada vzájemné důvěry, která je založena na předpokladu, že ostatní členské státy dodržují základní práva. Tato zásada je specifickým rysem vztahů mezi členskými státy, případně určitými třetími zeměmi. Ve vztahu ke Spojenému království však Soudní dvůr poznamenal, že z důvodu jeho absence v evropském prostoru bez vnitřních hranic a také podstatných rozdílů mezi rámcovým rozhodnutím o evropském zatýkacím rozkazu a Dohodou v mechanismu předávání, které zachování zásady vzájemné důvěry existující mezi Uníí a Spojeným královstvím před jeho vystoupením z Unie nenavědčují, musí být přistoupeno k podrobnějšímu přezkumu. Ten musí zohlednit pravidla a praxi obecně existující v zemi, do které má být osoba předána, a zvláštnost individuální situace dané osoby. S odkazem na předchozí judikaturu [4] Soudní dvůr dovedl, že za předpokladu, že se vykonávající justiční orgán s ohledem na individuální situaci bude ze závažných důvodů vycházejících z objektivních, spolehlivých, přesných a řádně aktualizovaných informací domnívat, že existuje reálné riziko porušení čl. 49 odst. 1 Listiny, může na základě čl. 524 odst. 2 a čl. 604 písm. c) Dohody odmítnout vyhovět zatýkacímu rozkazu. Soudní dvůr k tomu uvádí, že musí být v souladu s povinností vzájemné pomoci v dobré víře podle čl. 3 odst. 1 ve vztahu k čl. 49 odst. 1 Dohody plně využívány nástroje obsažené v Dohodě za účelem podpory spoluprá-

ce mezi justičními orgány. Soudní dvůr poukázal na nástroje stanovené v čl. 613 odst. 2 a čl. 604 písm. c) Dohody.

Ve vztahu k čl. 7 Úmluvy Soudní dvůr poznamenal, že na základě čl. 52 odst. 3 Listiny musí být záruky vyplývající z čl. 49 Listiny přinejmenším stejně jako záruky obsažené v čl. 7 Úmluvy. Proto při rozlišování mezi trestem a výkonem trestu odkázal na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, podle které je nutné posoudit tento rozdíl v každém jednotlivém případě zvlášť [5]. Evropský soud pro lidská práva zároveň rozhodl, že prodloužení časové hranice podmíněného propuštění, ke kterému došlo po odsouzení, se týká výkonu trestu, nikoli trestu samotného, nejedná se tedy o přísnější trest [6]. Z toho podle Soudního dvora vyplývá, že opatření týkající se výkonu trestu bude neslučitelné s čl. 49 odst. 1 Listiny pouze tehdy, bude-li mít za následek retroaktivní změnu samotného rozsahu trestu, která by znamenala uložení přísnějšího trestu, než jaký bylo možno původně uložit.

Závěrem Soudní dvůr shrnul, že za situace, kdy osoba, na kterou je vydán zatýkací rozkaz na základě Dohody, namítá riziko porušení čl. 49 odst. 1 Listiny v případě předání do Spojeného království z důvodu změny podmínek podmíněného propuštění po údajném spáchání trestného činu, je vykonávající justiční orgán povinen provést posouzení existence tohoto rizika před rozhodnutím o výkonu zatýkacího rozkazu v situaci, kdy vyloučil riziko porušení

čl. 7 Úmluvy na základě obecných záruk, které Spojené království poskytuje. Po tomto přezkumu může odmítnout výkon zatýkacího rozkazu pouze, má-li po vyžádání doplňujících informací k dispozici objektivní, spolehlivé, přesné a řádně aktualizované informace prokazující, že existuje reálné riziko změny samotného rozsahu trestu, tedy uložení přísnějšího trestu, než jaký bylo možno původně uložit.

David Anděl

[1] Dohoda o obchodu a spolupráci mezi Evropskou unií a Evropským společenstvím pro atomovou energii na jedné straně a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku na straně druhé ze dne 30. 4. 2021, úř. věst. 2021, L 149, s. 10.

[2] Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. 9. 2023, Sofijska gradska prokuratura, C-71/21, bod 48.

[3] Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy 2002/584/SVV.

[4] Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. 9. 2018, RO, C-327/18 PPU, bod 61.

[5] Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 21. 10. 2013, Del Río Prada proti Španělsku, č. 42750/09, body 85 a 90.

[6] Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 31. 8. 2021, Devriendt proti Belgii, č. 32001/07, bod 29.

Zdroj

Rozsudek ze dne 4. 7. 2024 ve věci MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt, C-425/22

Výklad čl. 7 odst. 2 Brusel I bis v kontextu možnosti mateřské společnosti žalovat v místě svého sídla škody, které utrpěly její dceřiné společnosti

Úplné znění rozhodnutí

Soudní dvůr shledal, že pojem „místo, kde došlo [...] ke škodné události“ dle čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis [1] nezabírá sídlo mateřské společnosti, která podává žalobu na náhradu škod, které vznikly výhradně jejím dceřiným společnostem v důsledku protisoutěžního jednání třetí osoby, i když je tvrzeno, že tato mateřská společnost a tyto dceřiné společnosti jsou součástí téže hospodářské jednotky. Mateřská společnost tudíž nemůže žalovat v místě svého sídla škodu, kterou utrpěly výhradně její dceřiné společnosti.

Předběžná otázka vyvstala na pozadí situace, v níž mateřská společnost MOL („žalobkyně“), se sídlem v Maďarsku, podala v Maďarsku žalobu na náhradu škody

proti společnosti Mercedes-Benz Group („žalovaná“). Škoda měla spočívat v nákladech, které bezdůvodně zaplatily její dceřiné společnosti, sídlící v členských zemích Evropské unie, v důsledku protisoutěžního jednání žalované. Evropská komise konstatovala ve svém rozhodnutí protiprávnost jednání žalované, jež se zakládala v existenci kartelové dohody o koordinaci cen nákladních vozidel. Žalovaná společně s dalšími mezinárodními výrobci prodala či poskytla leasing celkově na 71 nákladních vozidel. Žalobkyně v žalobě vycházela z pojmu „hospodářská jednotka“, na jehož základě se dovolávala mezinárodní příslušnosti maďarských soudů ve smyslu čl. 7 bodu 2 nařízení Brusel I bis. Přesto maďarské soudy žalobě nevyhověly z důvodu mezinárodní nepřislušnosti. Argument založený na teorii

hospodářské jednotky je podle odvolacího soudu nepoužitelný, protože slouží pouze pro účely prokázání odpovědnosti za porušení práva hospodářské soutěže, nikoliv pro dovolání se příslušnosti soudu. Žalobkyně následně podala u Nejvyššího soudu Maďarska kasační opravný prostředek, v němž tvrdila, že teorie hospodářské jednotky je pro posouzení příslušnosti maďarských soudů relevantní.

Judikatura Soudního dvora umožňuje osobě poškozené protisoutěžním jednáním podat žalobu na náhradu škody proti kterékoli z právních entit, které tvoří hospodářskou jednotku. Nicméně Soudní dvůr se dosud v souvislosti s výkladem čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis nevyjádřil k otázce, zda se lze teorie hospodářské jednotky platně dovolávat v případě, kdy tato jednotka v důsledku tohoto porušení utrpěla škodu. Uvedená premisa vedla předkládající soud k předložení předběžné otázky ohledně založení soudní příslušnosti dle nařízení Brusel I bis, kterou se ve své podstatě tázal, zda v případě, kdy mateřská společnost podá žalobu na náhradu škody způsobené protisoutěžním jednáním jiné společnosti s cílem získat náhradu škody, která byla tímto jednáním způsobena výhradně jejím dceřiným společností, zakládá soudní příslušnost sídlo mateřské společnosti jako místo, kde došlo ke škodné události, ve smyslu čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis.

Soudní dvůr na začátek uvedl, že ustálená judikatura vyžaduje při výkladu ustanovení unijního práva zohlednění kontextu, do něhož je zasazeno, jakož i cíle a účelu, které sleduje akt, jehož je součástí [2]. Pojem „míst[o], kde došlo [...] ke škodné události“, je nutné vztahovat k místu, kde se škoda projevila, a zároveň k místu, kde došlo k události, která je příčinou této škody, takže žalovaný může být na základě volby žalobce žalován u soudu jednoho či druhého místa [3]. Již dříve Soudní dvůr uvedl, že pokud se trh narušený protisoutěžním jednáním nachází v členském státě, na jehož území údajně vznikla tvrzená škoda, je třeba mít za to, že pro účely použití čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis se místo, kde se škoda projevila, nachází v tomto členském státě [4]. Soudní dvůr upřesnil, že pojem „míst[o], kde došlo [...] ke škodné události“ nelze vykládat tak, že zahrnuje místo, kde poškozený dle svého tvrzení utrpěl majetkovou újmu, která nastala v důsledku původní škody, ke které došlo a kterou utrpěl v jiném státě. Z předkládacího rozhodnutí vyplynulo, že škodu, spočívající v dodatečných nákladech zaplacených v důsledku uměle navýšených cen, utrpěly přímo jen dceřiné společnosti, nikoliv žalobkyně, protože nenabyla nákladní vozidla, a tudíž jí ani nevznikla přímá škoda v důsledku uvedeného protiprávního jednání.

Ve světle těchto okolností Soudní dvůr konstatoval, že na základě místa, kde se škoda projevila, je mezinárodně a místně příslušný soud, v jehož obvodu poškozená dceřiná společnost koupila nebo pořídila leasing na zboží dotčené uvedenými ujednáními. V případě, že dceřiná společnost koupila či pořídila zboží na více místech, je příslušný soud, v jehož obvodu se nachází sídlo této dceřiné společnosti.

Posléze se Soudní dvůr vypořádal s tvrzením žalobkyně, že i přes absenci přímé škody vzniklé v důsledku uvedeného

protiprávního jednání je pojem „místo, kde došlo ke škodné události“, nutné vykládat ve světle pojmu „hospodářská jednotka“, který se používá v právu hospodářské soutěže. K pojmu „hospodářská jednotka“ Soudní dvůr uvedl, že obecně se má za to, že mateřská společnost a její dceřiná společnost tvoří hospodářskou jednotku, pokud tato dceřiná společnost podléhá rozhodujícímu vlivu mateřské společnosti a nejedná samostatně [5]. Mateřská společnost i dceřiné společnosti jsou pak považovány za „podnik“, jemuž se zakládá společná a nerozdílná odpovědnost [6]. Žalobkyně tvrdila, že pokud porušení práva hospodářské soutěže zakládá společnou a nerozdílnou odpovědnost v rámci hospodářské jednotky jako celku, měla by tato zásada platit i opačným směrem v případě žádosti o náhradu škody vzniklé v důsledku porušení práva hospodářské soutěže, které se dotýká člena hospodářské jednotky. Jinými slovy musí být sídlo mateřské společnosti považováno za „místo, kde se škoda projevila“, i když přímá škoda vznikla výhradně dceřiným společností této společnosti. Soudní dvůr k této argumentaci nepřihlédl z následujících důvodů.

V prvé řadě shledal, že argumentace žalobkyně nemá oporu v judikatuře. Dále konstatoval, že tvrzení žalobkyně je v rozporu se zásadami, na nichž je založeno pravidlo pro určení příslušnosti stanovené v čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis, a sice s cíli blízkosti a předvídatelnosti pravidel pro určení příslušnosti a soudržnosti mezi soudem a rozhodným právem. Z hlediska cíle blízkosti a předvídatelnosti pravidel pro určení příslušnosti mají dle judikatury Soudního dvora nejlepší předpoklad k projednání žalob na náhradu škody soudy členského státu, v němž se nachází dotčený trh. Hospodářský subjekt může rozumně očekávat, že bude žalován u soudů místa, kde jeho jednání porušilo pravidla zdravé hospodářské soutěže. Mimoto i bod 15 preambule nařízení Brusel I bis říká, že pravidla pro určení příslušnosti by měla vycházet ze zásady, podle které je příslušnost obecně založena na místě bydliště žalovaného.

Ve vztahu k cíli soudržnosti mezi sudištěm a rozhodným právem Soudní dvůr rozhodl, že určení, podle kterého se místo, kde se škoda projevila, nachází na dotčeném trhu, je navíc v souladu s požadavky na soudržnost uvedenými v bodě 7 preambule nařízení Řím II [7], jelikož podle čl. 6 odst. 3 písm. a) tohoto nařízení je rozhodným právem v případě žalob na náhradu škody v souvislosti s jednáním, které omezuje hospodářskou soutěž, právo země, jejíž trh je nebo může být narušen.

Na závěr Soudní dvůr uvedl, že nemožnost použití teorie hospodářské jednotky nebrání možnosti požadovat náhradu škody způsobené porušením práva hospodářské soutěže. Pravidla pro určení příslušnosti nebrání těm, kteří byli údajně protisoutěžním jednáním poškozeni, aby uplatnili svá práva na náhradu škody. Dceřiné společnosti mohou žalovat pachatele protiprávního jednání v místě jeho bydliště dle čl. 4 odst. 1 nařízení Brusel I bis. Popřípadě se mohou díky alternativnímu pravidlu dle čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis obrátit na soud, v jehož obvodu poškozený podnik skoupil zboží dotčené uvedenými ujednáními, nebo, v případě nákupů provedených tímto podnikem

na více místech, na soud, v jehož obvodu se nachází sídlo uvedeného podniku.

Ve světle těchto dílčích úvah Soudní dvůr uzavřel, že pojem „hospodářská jednotka“ nelze aplikovat opačným směrem při určení místa, kde se škoda projevila, pro účely použití čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis.

Soudní dvůr s ohledem na uvedené skutečnosti konstatoval, že pojem „místo, kde došlo ... ke škodné události“ dle čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis nezahrnuje sídlo mateřské společnosti, která podává žalobu na náhradu škod, které vznikly výhradně jejím dceřiným společnostem v důsledku protisoutěžního jednání třetí osoby, které představuje porušení čl. 101 Smlouvy o fungování Evropské unie, i když je tvrzeno, že tato mateřská společnost a tyto dceřiné společnosti jsou součástí téže hospodářské jednotky.

David Zafirelis

[1] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I bis).

[2] Rozsudek Soudního dvora ze dne 8. 2. 2024, Inkreal, C-566/22, bod 15.

[3] Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. 7. 2021, Volvo a další, C-30/20, bod 29 a tam citovaná judikatura.

[4] Rozsudek Soudního dvora ze dne 29. 7. 2019, Tibor-Trans, C-451/18, bod 33.

[5] Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 4. 2017, Akzo Nobel a další v. Komise, C-51h6/15, body 52 a 53, a rozsudek Soudního dvora ze dne 6. 10. 2021, Sumal, C-882/19, bod 43.

[6] Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. 10. 2021, Sumal, C-882/19, body 39 až 44 a tam citovaná judikatura.

[7] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II).

3/2024
BULLETIN

NEJVYŠŠÍ SOUD
ODDĚLENÍ ANALYTIKY
A SROVNÁVACÍHO PRÁVA

Příspěvky nejsou oficiálními vyjádřeními Nejvyššího soudu.

© Nejvyšší soud, ISSN 2464-8531